Perspectiefnota 2023

Planning en Control cyclus 2023

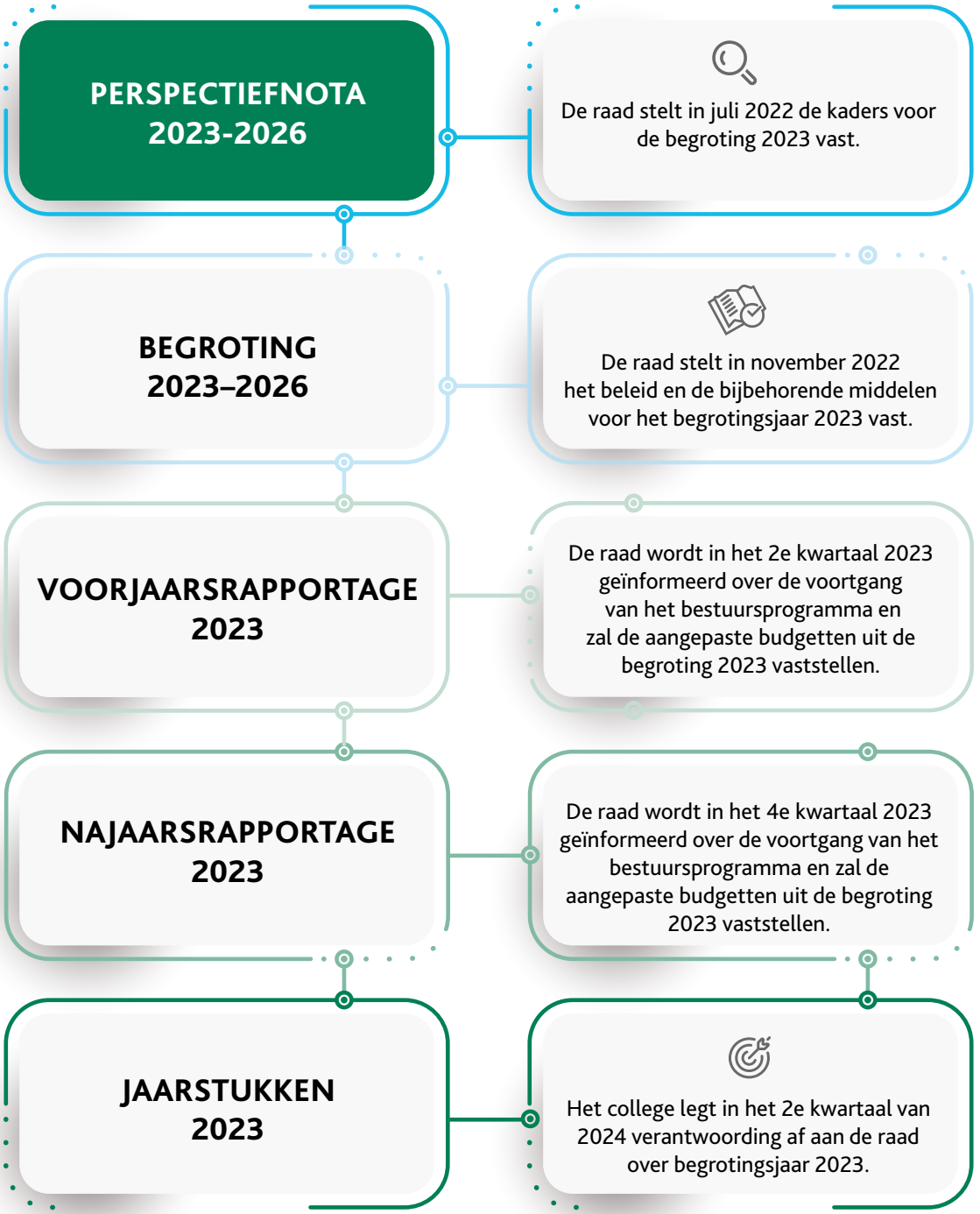

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding 4

1.0 Inleiding 5

1.1 De gemeente Rhenen in het kort 6

1.2 Bestuur van de gemeente Rhenen 9

1.3 Financieel beeld op hoofdlijnen 12

2. Beleidsbegroting 15

2.0 Inleiding 15

2.1 Overzicht van de wettelijke / onvermijdelijke beleidsvoornemens 16

2.2 Overstijgende thema's 17

2.3 Programma's 21

3. Financiële begroting 39

3.1 Uitgangspunten 40

3.2 Financieel beeld 42

3.3 Exploitatie 47

3.4 Geprognostiseerde balans 2022-2026 59

4. Ontwikkeling woonlasten 64

4.1 Woonlasten 65

5. Ontwikkelingen 68

H1 INLEIDING

INLEIDING EN DOEL

Voor u ligt de perspectiefnota 2023 en een meerjarig financieel beeld. Het is een beleids-arme perspectiefnota, wat inhoudt dat alleen de wettelijke /onvermijdelijke beleidsvoornemens zijn gepresenteerd. In voorgaande jaren was u gewend om van het college ook een voorstel te krijgen over de afweging van andere beleidsvoornemens. Dit waren vooral voornemens die samenhingen met de uitvoering van het collegeprogramma. Omdat we in een bestuurlijke overgangsfase zitten, zijn de beleidsvoornemens niet meegenomen. Op basis van het nieuwe coalitieakkoord en college-programma zal het nieuwe college hiervoor met een voorstel komen bij de behandeling van de begroting 2023 in november 2022. Voor nieuwe beleidsvoornemens is, naast het jaarlijks budget van € 50.000, aanzienlijke incidentele financiële ruimte beschikbaar. Dit hangt nadrukkelijk samen met de uitkomsten van de meicirculaire 2022. In de programma's zijn aanvullend op de beleidsvoornemens ook de ontwikkelingen in beeld gebracht die in de (nabije) toekomst mogelijk een beslag gaan leggen op de financiën.

1.1 DE GEMEENTE RHENEN IN HET KORT

Algemeen

Rhenen is een historische stad aan de Neder-Rijn, in de bosrijke omgeving van de Utrechtse Heuvelrug. Als u Rhenen vanuit de Betuwe binnenrijdt waant u zich een beetje in het buitenland door de hoogteverschillen in het landschap. 's Avonds in het donker geven de vele lichtjes tegen de heuvels en de verlichte Cuneratoren een prachtig schouwspel. In de historische benedenstad van Rhenen voelt u zich terug in de tijd. Hier vindt u, naast smalle pittoreske straatjes en pleintjes en restanten van de eeuwenoude stadswallen, de markante Cunerakerk met toren. Een laat-Gotische kerk, gebouwd tussen 1492 en 1531. Door velen beschouwd als de mooiste van Nederland.

Rhenen is dus een stad en gemeente in de provincie Utrecht. De gemeente Rhenen telt naar verwachting op 1 januari 2023 20.411 inwoners (op 1-1-2021: 20.203). De gemeente heeft een oppervlakte van circa 43 km², waarvan circa 3 km² water. Rhenen ligt op de zuidoostpunt van de Utrechtse Heuvelrug. De oostelijk gelegen en tot de gemeente behorende Grebbeberg is de laatste heuvel van deze stuwwal. De gemeente Rhenen bestaat uit de woonkernen Rhenen, Elst en Achterberg.

Gemeentewapen

De elementen uit het wapen van Rhenen zijn zo oud als de toekenning van het stadsrecht door de bisschop van Utrecht. Het wapen is afgeleid van de oude stadszegels. Het oudst bekende stadszegel dateert uit 1258. Er is in de loop van de tijd wel wat aan veranderd en het huidige wapen gaat terug op het stadszegel van 1483. Het bestaat uit een zilveren achtergrond met daarop een rood kasteel. Je zou er ook de stad zelf in kunnen herkennen met haar muur en drie poorten.
De torens / poorten hebben blauwe daken. Bovenin zweeft een sleutel, die kan worden opgevat als symbool voor het zelfbestuur van de stad maar ook als verwijzing naar de apostel Petrus als sleutelbewaarder. Net als in de stad Utrecht zou de oudste kerk van Rhenen gewijd zijn aan St. Pieter, hoewel dat twijfelachtig is. Het wapenschild wordt vastgehouden door twee gouden leeuwen en "bekroond" met een gouden kroon.

De wapens van Achterberg en Elst zijn van jongere datum en geen echte gemeentewapens. Het wapen van Achterberg maakt wel gebruik van twee oudere wapens, namelijk dat van de dijkgraaf en heemraadschap van de Rhenense Neude en Achterbergse Hooilanden. Het kasteel lijkt afkomstig van het wapen van Rhenen, maar kan ook staan voor het kasteel dat ooit in Achterberg stond: De Horst. Het scheepje in de onderste helft is afkomstig van het wapen van het Veenraadschap in Veenendaal, dat in 1563 werd opgericht. Het heemraadschap en het Veenraadschap dekken samen het bijna volledige dorpsgebied van Achterberg.

Het wapen van Elst is een ontwerp van Ad de Jong, geboren te Rhenen en actief in de historische vereniging van Rhenen. Hij maakte een "sprekend" wapen op grond van oude elementen en overwegingen, die al eeuwenlang worden gevolgd bij het ontwerpen van wapens. Boven is een uitgerukte elzenboom zichtbaar. De natuurlijke begroeiing van de omgeving van Elst bestond uit uitgestrekte elzenbossen, dat daaraan wellicht haar naam dankt. In de onderste helft komt de sleutel van St. Pieter terug en verder de lelie. Het Utrechtse kapittel van St. Pieter bezat omvangrijke landerijen rond Elst. Het westelijke deel van Elst viel tot de gemeentelijke herindeling van 2006 onder Amerongen. Het symbool van Amerongen is de lelie. Het wapen wordt nog gebruikt in officiële aktes, in een uittreksel van de burgerlijke stand en in de ambtsketen van de burgemeester.

Rhenen

Rhenen is van oorsprong een vestingstad. Bij herhaling fungeerde ze als voorpost: in vroeger eeuwen van het Sticht van Utrecht, tegen de dreiging uit het Gelderse hertogdom en in de recente geschiedenis van de Vesting Holland. Rhenen is daardoor vaak en vergaand verwoest. Het laatst in de jaren 1940-1945. Het monument bij de ingang van het oude gemeentehuis aan de Herenstraat is een herinnering aan deze verwoesting en aan de wederopbouw.

Elst

In Elst leefde men vroeger van de tabaksteelt. U vindt er ook nu nog tabaksschuren, die echter niet meer als zodanig dienst doen. Ook vinden we in Elst een Aardkundig Monument en wel het sneeuwsmeltwaterdal op de Plantage Willem III. Een Aardkundig Monument is een gebied waarin je de ontwikkeling van de aarde over honderden, duizenden of zelfs tienduizenden jaren met eigen ogen kunt zien.

Achterberg

De kern Achterberg is vooral agrarisch getint met prachtige (monumentale) boerderijen. In de Middeleeuwen bezaten de landsheren, de bisschoppen van Utrecht, een slot in Achterberg, genaamd De Horst. Aan verschillende van deze vorsten zijn herinneringen bewaard gebleven. Zo bestaan er nog brieven en oorkonden die op De Horst geschreven zijn en door de bisschoppen getekend.

Rhijnborgh

1.2 HET BESTUUR VAN DE GEMEENTE RHENEN

Organisatieschema

De inrichting van de organisatie is een van de bouwstenen om de doelen die de gemeente heeft te bereiken. In de afbeelding hieronder is het organisatieschema van de gemeente Rhenen weergegeven.

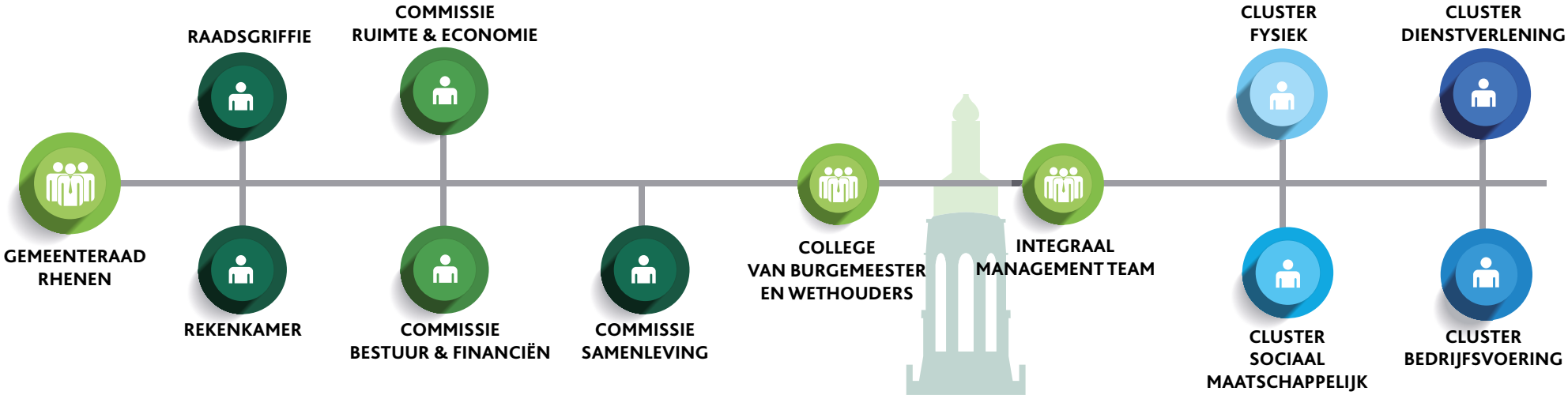

1.2.1 College van burgemeester en wethouders

Het bestuur van de gemeente wordt gevormd door het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad. Het college van burgemeester en wethouders (college van B&W) is vergelijkbaar met het kabinet. Het college regeert en vormt het dagelijks bestuur van een gemeente. Hieronder volgt de samenstelling van het college van B&W op 1 mei 2022.

Burgemeester Hans van der Pas

Portefeuille:
openbare orde en veiligheid, Kabinetszaken, coördinatie bestuur en beleid, bedrijfsvoering (communicatie inclusief website, ICT, juridische zaken en P&O), handhaving, grondbeleid, recreatie & toerisme, regio Foodvalley (Eiwittransitie).

Project:
museumkwartier, Kwintelooijen, slag om de Grebbeberg, natuur/landschap/agrarische zaken.

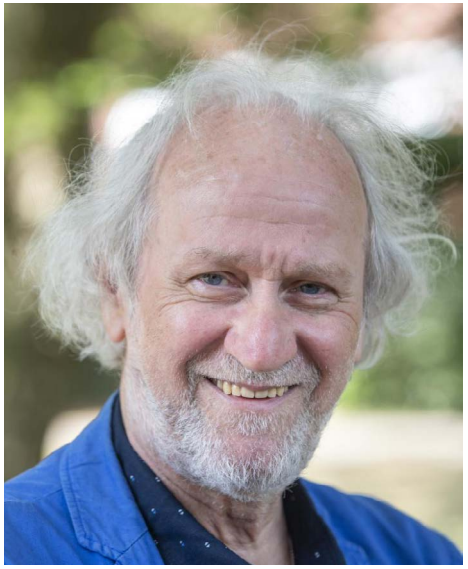

Wethouder Barth van Eeten (Progressieve combinatie)

Portefeuille:
sociaal domein (WMO, welzijn), sport en cultuur, volksgezondheid/GGD, kerngericht werken, wonen, dienstverlening (inclusief Rhenense publieksbalie), ruimtelijke ordening, ruimtelijke projecten, vastgoedbeheer.

Project:
accommodatie- en vastgoedbeleid.

Wethouder Hans Boerkamp (D66)

Portefeuille:
financiën (inclusief belastingen), onderwijs en kinderopvang, mobiliteit en bereikbaarheid (inclusief weginrichting, openbaar vervoer, fietsveiligheid en parkeerbeleid), nutsbedrijven, basismobiliteit, cultuur-historie (Grebbelinie, collectiebeheer museum, archeologie, monumenten-commissie), openbare Werken (uitvoering), vergunningen, omgevingswet.

Project:
KC Bantuinweg, Rijnbrug.

Wethouder Jolanda de Heer-Verheij (ChristenUnie)

Portefeuille:
sociaal domein (Jeugd, Participatiewet), duurzaamheid, economie, milieu, afvalverwerking, bedrijventerrein Remmerden.

1.2.2 Gemeenteraad

De gemeenteraad is het hoogste orgaan in een gemeente en is te vergelijken met de Tweede Kamer:

- de gemeenteraad bepaalt (de hoofdlijnen van) het beleid en ziet toe op de uitvoering daarvan door het college van B&W rekening houdend met signalen en informatie uit de samenleving.
- de gemeenteraad stelt de begroting en jaarrekening vast en benoemt en ontslaat wethouders.

De gemeenteraad van Rhenen is samengesteld uit 19 raadsleden.

Op deze pagina staat het overzicht van de gemeenteraad conform de samenstelling op 1 mei 2022.

SGP

Marco Mulder

Gert Hovestad

Jan Bosch

Gert Jan van Leeuwen

Bart van der Tang

VVD

Richard Salari

Ingebrid Kiwiet

Leo Schenk

Rhenens Belang Elst-Rhenen-Achterberg

Geertje Wiesenekker

Willem Oorschot

Henry Pabst-van 't Slot

Progressief Rhenen GROENLINKS

Hans Hoksbergen

Justin Hermsen

Gabriëlle Geerts

D66

Caroline Folmer

Dineke Jansen

Christen Unie

Bart Oosterhoff

CDA

Bert Fintelman

PvdA

Eef Brouwer

1.3 Financieel beeld op hoofdlijnen

Economisch beeld

Deze perspectiefnota verschijnt wederom in een tijd met veel onzekerheden. Nederland is aan het herstellen van de jaren waarin de coronapandemie ons leven beheerste. Op dit moment trekken de gevolgen van de oorlog in Oekraïne een wissel op onze economie. Door het open karakter ervan wordt Nederland naar verwachting harder geraakt dan de economie in landen om ons heen.

Het grootste effect voor Nederland op dit moment is de oplopende inflatie door de stijgende (energie)prijzen, een stijgende rente en de beschikbaarheid van grondstoffen. Dit zorgt voor een daling van het consumentenvertrouwen en voor onrust op de financiële markten. De geraamde werkloosheid daalt in 2022 verder tot 4,0 procent van de beroepsbevolking. De arbeidsmarkt blijft dus krap, wat een opwaarts effect heeft op de contractlonen. De economische ontwikkelingen blijven echter onzeker, mededoor de oorlog in Oekraïne en de hoge inflatie. Ramingen en realisaties die het Rijk hanteert kunnen daardoor sterk van elkaar verschillen (bron: Voorjaarsnota Rijk 2022). Hiermee zijn sterke fluctuaties in het gemeentefonds de komende jaren niet uit te sluiten.

Financiële positie

Een gezonde financiële huishouding op zowel de korte als de lange termijn is belangrijk om te kunnen blijven investeren in de samenleving. De gemeentelijke financiën moeten dus duurzaam op orde zijn. De afgelopen was dat ook het geval ondanks diverse ombuigingsoperaties die zijn doorgevoerd. De goede positie werd ook bevestigd door de provincie als toezichthouder en door de accountant.

De financiële positie, zoals die voor de jaren 2023 - 2026 in deze nota wordt gepresenteerd is redelijk tot goed te noemen. Deze conclusie is de uitkomst van een analyse op basis van de financiële kengetallen. De voordelige geraamde resultaten liggen in de jaren 2023 - 2025 tussen de € 1,5 en € 2,7 miljoen. In 2026 slaat het resultaat om in een tekort van bijna € 150.00. Dit beeld zien we ook als we kijken naar de structurele resultaten. In 2023 tot en met 2025 is sprake van een voordelig structureel resultaat, in 2026 is het structureel resultaat nadelig. Het kengetal over het weerstandsvermogen is in deze nota niet geactualiseerd, maar was in de jaarstukken met een waarde van 7,2 meer dan uitstekend. Er is geen reden om aan te nemen dat het kengetal nu sterk is gedaald. Verder zijn er nauwelijks risico's bij de actieve grondexploitaties, omdat we die nauwelijks hebben. Tenslotte laat het kengetal over de belastingcapaciteit in vergelijking met de jaarstukken 2021 een verbetering zien van 15%. Tegenover dit positieve beeld staan de oplopende schuldquotes en een daling van de solvabiliteit. Deze vragen de komende jaren zeker aandacht. Belangrijk is echter dat we de rentelasten die met de schulden samenhangen kunnen betalen. Niet alleen nu, maar ook in de toekomst.

N.B. Enige relativering bij de ontwikkeling van de schuldquotes en de solvabiliteit is op zijn plaats. Het gepresenteerde beeld is een momentopname. Verder vertegenwoordigt de balans van de gemeente geen volledig beeld van de vermogenspositie. Dit doet echter niets af aan de trend die we signaleren. Een verlaging van de schuldquote of een toename van de solvabiliteit kan worden bereikt door de eigen financieringsmiddelen te laten stijgen (eigen vermogen) of het investeringsprogramma naar beneden bij te stellen.

Resultaten 2023 - 2026

De resultaten laten met uitzondering van het jaar 2026 voor alle jaren forse voordelen zien. De resultaten zijn vooral het gevolg van de uitkomsten uit de meicirculaire 2022.

2023: € 1.963 V
2024: € 1.506 V
2025: € 2.620 V
2026: € 147 N

De begrotingsresultaten zijn vooral structureel van aard. Dit is van belang bij het bepalen van het toezichtregiem door de provincie, onze toezichthouder. Ondanks het nadelige structurele resultaat in 2026 is de verwachting dat we ook in 2023 voor het gewenste repressief toezicht van de provincie in aanmerking komen.

De hiervoor gepresenteerde resultaten hebben zich na de vaststelling van de begroting 2022 inclusief de meerjarenraming 2023 - 2025 als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling resultaten 2023 - 2026

(x 1.000)	Meerjarenraming 2023 - 2025	Vastgestelde wijz. tot en met april	Wijzingen perspectiefnota	Geraamd Resultaat
2023	11 V	150 V	1.802 V	1.963 V
2024	53 V	136 V	1.317 V	1.506 V
2025	51 V	320 V	2.249 V	2.620 V
2026	51 V	320 V	518 N	147 N

* Vertrekpunt 2026 is gelijk aan 2025

Ramingen

In de perspectiefnota stelt de raad uitgangspunten vast voor het opstellen van de begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026. Voorbeelden hiervan zijn: loonstijging, prijsontwikkelingen en de rente op de kapitaalmarkt. De uitgangspunten in deze perspectiefnota zijn voor een belangrijk deel gebaseerd op het economisch beeld uit het Centraal Economisch Plan (CEP) van het Centraal Planbureau (maart 2022). In de financiële verordening heeft de raad besloten de uitgangspunten bij de perspectiefnota een op een over te nemen in de begroting. Omdat de economische ontwikkelingen onzeker zijn, zal het college de uitgangspunten bij het opstellen van de begroting opnieuw tegen het licht houden. Over de aanpassingen in de uitgangspunten zult u vanzelfsprekend worden geïnformeerd. .

N.B. Het Rijk baseert de voorjaarsnota ook op het CEP van het Centraal Planbureau uit maart 2022. De ontwikkelingen die zich na maart voordoen, neemt het Rijk mee bij het opstellen van de Miljoenennota. De miljoenennota vormt de basis voor de uitkering uit het gemeentefonds die in de septembercirculaire wordt gepubliceerd. Op dat moment is de begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026 al afgerond. De gevolgen van de septembercirculaire worden daarom bij de actualisatie van het financieel perspectief in oktober meegenomen.

H2 BELEIDSBEGROTING

De beleidsbegroting bestaat uit:

2.1 Overzicht van de wettelijke/onvermijdelijke beleidsvoornemens;
2.2 Overstijdende thema's*
2.3 Programma's

**De twee programma overstijgende thema's gaan over duurzaamheid en de woningbouwopgave. Aan beide thema's is door de landelijke overheid een hoge urgentie toegekend. Bij deze thema's zijn de ontwikkelingen geschetst. Een uitwerking in concrete beleidsvoornemens heeft in deze nota niet plaatsgevonden*

2.1 Overzicht van de wettellijke / onvermijdelijke beleidsvoornemens

In onderstaand overzicht zijn de wettelijke/onvermijdelijke beleidsvoornemens gepresenteerd. In de meeste gevallen gaat het daarbij over de uitvoering van nieuwe of aanpassingen van bestaande wettelijke taken. Deze zijn in de tabel als een P.M.-post opgenomen. Vooralsnog gaan we er vanuit dat het Rijk de kosten hiervan compenseert. Dit is ook een belangrijk punt dat bij de arbitragezaak Jeugd naar voren is gekomen. Ook als we de hoogte van de kosten onvoldoende kunnen inschatten, is een P.M.-post opgenomen. In de programma's zijn de wettelijke / onvermijdelijke beleidsvoornemens inhoudelijk toegelicht en waar mogelijk voorzien van een indicatief budget.

De gepresenteerde bedragen zijn niet meegenomen in de resultaten van de perspectiefnota. De onderwerpen kunnen betrokken worden bij het opstellen van het nieuwe bestuursakkoord of bij de afweging van de beleidsvoornemens bij de begroting. Dit geldt ook voor de (onvermijdelijke) ontwikkelingen die zijn geschetst in de programma's.

Wat willen we gaan doen in 2023-2026? (x € 1.000)						
Wettelijk/onvermijdelijke beleidsvoornemens		**DP**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Programma 3 - Fysiek						
3a	Telecomwet	3.1	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
3b	Omgevingswet	3.2	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
3c	Wet kwaliteitsborging	3.2	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
	Totaal		***P.M.***	***P.M.***	***P.M.***	***P.M.***
Programma 4 - Sociaal Maatschappelijk						
4a	Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal	4.0	P.M	P.M	P.M	P.M
4b	Wet kinderopvang	4.1	0 N	0 N	P.M.	P.M.
4c	Uitbreiding formatie jeugteam	4.2	115 N	115 N	115 N	115 N
4d	Wetswijziging Wet maatschappelijke ondersteuning	4.4	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
4e	Rechtmatigheid toezicht WMO	4.4	20 N	89 N	89 N	89 N
4f	Integraal inclusiebeleid	4.4	89 N	99 N	99 N	99 N
4g	Wet gemeentelijke schuldhulpverlening	4.5	P.M	P.M	P.M	P.M
4h	Wetswijziging Participatiewet - inkomen	4.6	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
	Totaal		***224 N***	***303 N***	***303 N***	***303 N***
Totaal			**224 N**	**303 N**	**303 N**	**303 N**

2.2 Overstijgende thema's

A. Duurzaamheid blijft op alle fronten belangrijk

In 2015 stemde Nederland in met het mondiale Parijsakkoord. Net als andere landen moet Nederland een flinke inspanning leveren om de opwarming van de aarde te beperken tot twee graden en liever nog: anderhalve graad.

Hoe Nederland dit gaat doen is vastgelegd in het Nederlandse Klimaatakkoord. In dit akkoord staan afspraken voor verschillende sectoren: elektriciteit, gebouwde omgeving, industrie, mobiliteit en landbouw en landgebruik. Deze afspraken hebben als doel de CO_2 uitstoot sterk te verminderen: in 2030 met de helft (49%) ten opzichte van 1990. Om zo de opwarming van de aarde tegen te gaan. We gaan onder andere elektrisch rijden, onze huizen verwarmen zonder aardgas, energie besparen en energie duurzaam opwekken.

De nationale doelstellingen zijn de afgelopen jaren vertaald naar provinciale, regionale en lokale ambities. We hebben ons als gemeente samen met de overige Utrechtse en Gelderse gemeenten uit Regio Foodvalley aangesloten bij het Gelders energie akkoord (GEA). Regio Foodvalley heeft de ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn. De gemeente Rhenen heeft de ambitie om in 2040 energieneutraal te zijn.

Energieneutraal

De energietransitie is een essentieel onderdeel van het Klimaatakkoord. Om als gemeente Rhenen in 2040 energieneutraal te zijn is de routekaart energietransitie opgesteld. Door het besparen van energie, het duurzaam opwekken van energie en een zorgvuldig gebruik van grondstoffen willen we de opwarming van de aarde en klimaatverandering tegengaan. We werken hierbij vooral samen met de provincie Utrecht, de Regio Foodvalley en woningcorporatie Rhenam. In de routekaart zijn de drie pijlers energieneutraal, circulair en klimaatbestendig omschreven. Samen vormen zij de gemeentelijke duurzaamheidsboom. Elke tak van de duurzaamheidsboom kent zijn eigen werkzaamheden die bijdragen aan het duurzamer maken van de gemeente Rhenen. De werkzaamheden worden integraal afgestemd en gemeentebreed uitgevoerd. Nadere informatie hierover kunt u terug vinden in de verschillende (deel)programma's.

Omdat (grootschalig) energie opwekken niet ophoudt bij de grens van de gemeenten, is Nederland onderverdeeld in 30 energieregio's. Samen hebben zij de opgave gekregen om in 2030 tenminste 35 TWh (terrawattuur = 1 miljard kilowattuur) aan duurzame elektriciteit op land op te wekken met zonne- en windenergie. Elke energieregio werkt hier een aanpak voor uit in een regionale energiestrategie (RES). Rhenen werkt in de Regio Foodvalley aan de RES Foodvalley. In 2021 is de RES 1.0 vastgesteld. De strategie wordt elke twee jaar herijkt op grond van nieuwe inzichten, innovaties en ervaringen. Medio 2023 zal daarom de RES 2.0 verschijnen.

Een ander onderdeel van de energietransitie is de warmtetransitie: de transitie naar aardgasvrije verwarming van de gebouwde omgeving. Elke gemeente heeft in 2021 een transitievisie warmte (TVW) vastgesteld. Hierin staat hoe de gemeente stap voor stap toewerkt naar een aardgasvrije gebouwde omgeving. De TVW maakt nog geen definitieve keuze voor een duurzaam warmtealternatief. Deze keuzes maken we in een intensief vervolgtraject samen met de wijk. Dat leggen we vast in een wijkuitvoeringsplan. In 2022 beginnen we in de twee aangewezen startwijken. De route voor de energietransitie naar 2030 zit vol met uitdagingen, waaronder netcongestie. Om toch stappen te kunnen maken verkennen we samen met ondernemers slimme oplossingen, die met name bedrijven kunnen toepassen om de verduurzamingslag toch te maken. Het is namelijk niet alleen nuttig voor het milieu, maar ook voor de stabiliteit van productie en uiteindelijk de portemonnee. De slimme-energie-oplossingen die we verkennen staan ook wel bekend als 'Smart Micro Grids' (SMGs). Deze worden gekenmerkt door een effectieve mix van energie consumptie, opwekking en opslag. Dit is met name interessant voor bedrijventerrein Remmerden, maar bijvoorbeeld ook voor de dierentuin.

Als 'duurzaamheidsmakelaar' brengen we lokale verenigingen, bedrijven en instellingen met elkaar in contact voor een duurzame samenwerking. Bijvoorbeeld via de Energie Coöperatie Rhenen en een nieuw op te richten adviesraad duurzaamheid. Maar ook via werkgroep Fairtrade gemeenten en het Repair Café. Voor het stimuleren van elektrisch rijden werken we samen met de regio MRA Elektrisch (provincies Utrecht, Noord-Holland en Flevoland) aan een Regionale Aanpak Laadinfrastructuur.

Circulair

De pijler circulaire economie wordt voornamelijk integraal aangepakt. Binnen verschillende werkvelden lopen ontwikkelingen die horen bij een circulaire economie. De gemeente heeft het convenant duurzaam beton ondertekend. Dit ter stimulering van hergebruik van beton, waardoor de CO^2 uitstoot wordt verminderd en er minder primaire (natuurlijke) grondstoffen nodig zijn. We werken samen met Regio Foodvalley om via de zogeheten Living Labs invulling te geven aan het begrip circulariteit. Via het inkoopbeleid - dat eind 2019 is vastgesteld – wordt het circulair inkopen aangemoedigd. Daarnaast worden bedrijven gestimuleerd hun bedrijfsvoering zoveel mogelijk circulair uit te voeren. We zijn al een aantal jaar een Fairtrade gemeente. In de Economische Agenda staat beschreven welke keuzes gemaakt kunnen worden voor een toekomstbestendig, duurzaam en circulair bedrijventerrein.
Afhankelijk van het budget kunnen maatregelen worden uitgevoerd aan bestaande en nieuwe bedrijven en kan er mogelijk worden geïnvesteerd in een ambassadeur. Een belangrijk aspect in een circulaire samenleving is het scheiden en hergebruiken van grondstoffen. Als onderdeel hiervan gaan we samen op weg naar minder afval. We kijken hierbij toekomstgericht naar afval, waarbij afval wordt gezien als nieuwe grondstof. In 2021 is het nieuwe afval- en grondstoffenbeleid 2020-2030 ingegaan.

Bronscheidingspercentage en aantal kilo's per inwoner per jaar: een terugblik

Eind 2020 had de gemeente Rhenen een bronscheidingspercentage van 68% en 187 kilo restafval per inwoner per jaar. Vooral op het gebied van restafval stond er dus een grote uitdaging voor de gemeente Rhenen. In 2021 is het bronscheidingspercentage met 5,5% gestegen tot 73,5%. Hiermee komen we dichtbij de doelstelling van 75%. Het aantal kilo's restafval per inwoner per jaar is gedaald tot 140, een daling van 47 kilo ten opzichte van 2020. We zijn tevreden met de resultaten die we samen met onze inwoners in het eerste jaar hebben behaald. We geven de komende periode verder uitvoering aan alle lopende projecten van het uitvoeringsprogramma fase 1. Het verbeteren van de voorzieningen bij hoogbouwlocaties vormt hierbij een prioriteit. Daarnaast zijn we sinds maart 2022 gestart met de separate inzameling van luiers- en incontinentiemateriaal.

Klimaatbestendig

De derde pijler is een klimaatbestendig Rhenen. In lijn met de landelijke doelstelling, verwoord in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie, willen we in 2050 klimaatbestendig zijn. Het Deltaplan geeft aan om eerst te "weten" wat de gevolgen van weersextremen zijn, zodat vorm gegeven kan worden aan het "willen" (ruimtelijke adaptatie verankeren in beleid) en er gewerkt ("werken") kan worden aan een klimaatbestendige omgeving. Het resultaat van het "weten" is de klimaatanalyse Rhenen. Het resultaat van het "willen" is het ruimtelijke adaptatie beleidsplan (in januari 2022 vastgesteld door de raad), dat richting en handvatten geeft aan het "werken". Zo wordt er gewerkt volgens het convenant duurzaam bouwen, integreren wij klimaataspecten in de reconstructieprojecten van de openbare ruimte en zetten wij erop in om inwoners te stimuleren en te motiveren om hun eigen omgeving te vergroenen.
Een integrale samenwerking tussen de domeinen is essentieel om klimaatadaptatie succesvol te implementeren. Daarnaast wordt de samenwerking gezorgd met partijen zoals de waterschappen, provincie Utrecht, het Platform Water Vallei en Eem, GGD, VRU, Rhenam Wonen, NPUH en diverse anderen.
Verwachte kosten: P.M.

B. Ontwikkelingen rondom de woningbouwopgave

Landelijk en regionaal

In september 2020 heeft het Rijk de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) gepubliceerd. Hierin geeft het Rijk de langetermijnvisie op de toekomstige inrichting en ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland. Een dringende maatschappelijke opgave in de NOVI is de bouw van 1 miljoen nieuwe woningen tot 2050 om het woningtekort op te lossen. Daarnaast gaat het in de NOVI ook om dringende opgaven op het ge-

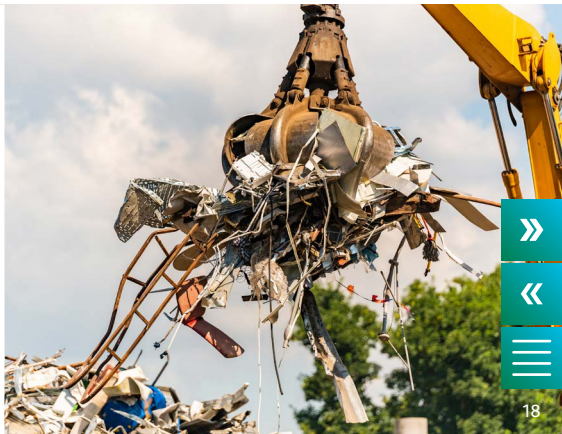

bied van klimaatverandering, energietransitie, bereikbaarheid, (circulaire) economie en een toekomstbestendig landelijk gebied. En het besef dat al deze ingewikkelde opgaven in samenhang moeten worden bekeken omdat er beperkte ruimte is in Nederland.
In maart 2022 heeft het Rijk de Nationale Woon- en Bouwagenda gepubliceerd. In deze agenda worden de oorzaken van de wooncrisis, de doelstellingen en de programmatische aanpak voor de komende jaren geschetst. Het doel van deze agenda is het bevorderen van de beschikbaarheid, betaalbaarheid en kwaliteit van het woningaanbod in Nederland. De Nationale Woon- en Bouwagenda bevat zes programma's (woningbouw, een thuis voor iedereen, betaalbaar wonen, leefbaarheid en veiligheid, verduurzaming en wonen en ouderen) die de komende tijd worden uitgewerkt. Het Rijk neemt met deze agenda regie op de volkshuisvesting. Zo moeten er bijvoorbeeld tot 2030 versneld 900.000 woningen worden gebouwd, waarvan 2/3 betaalbare woningen. Ook moeten er meer flexwoningen en woningen door transformatie worden toegevoegd. Het Rijk wil afdwingbare prestatieafspraken en regionale woondeals maken met provincies, gemeenten, corporaties en marktpartijen over het opvoeren van het tempo, nieuwbouw en betaalbare woningen. Dit is een grote uitdaging, omdat er op dit moment naast schaarse ruimte sprake is van stikstofproblematiek, krapte op de arbeidsmarkt en sterk stijgende bouwkosten.

Stedelijke netwerken
In de regio's Arnhem/Nijmegen en Foodvalley (ANF) wordt de komende periode op basis van de verstedelijkingsstrategie in acht deelgebieden samengewerkt aan gebiedsgerichte uitwerkingen. Voor de gemeente Rhenen betekent dit een verdere uitwerking van mogelijke woningbouw in het deelgebied "Foodvalley-zuid" samen met de gemeenten Ede, Veenendaal en Wageningen.

Regio Foodvalley
Binnen Regio Foodvalley wordt sinds 2014 via de regionale woonagenda samengewerkt op het gebied van wonen. De ambitie van de regio is om, in aansluiting op de bovengenoemde forse woningbouwopgave van 40.000 woningen, de komende jaren verder samen te werken via het Regionaal Actieprogramma Wonen. Binnen het thema betaalbare woningbouw wil de regio verdergaand samenwerken door het sluiten van een convenant met gemeenten, corporaties en marktpartijen om samen te werken aan de complexe opgaven.
Naast het thema (betaalbare) woningbouw gaat het in dit programma ook om het thema verdere verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en om het thema wonen en zorg, zoals de regionale afstemming van de huisvesting van kwetsbare en bijzondere doelgroepen. Het bouwen van woningen in de Regio Foodvalley heeft ook grote gevolgen voor de verkeersdruk. In 2022 wordt er door de regio gewerkt aan een Bereikbaarheidsagenda 2023-2026. Hierin worden de regionale uitdagingen op het gebied van verkeer vertaald naar concrete projecten waar de komende jaren aan gewerkt gaat worden. Daarbij wordt ook de verwachte toename van verkeer als gevolg van de verstedelijking meegenomen.

Lokaal
Woonvisie Rhenen
In de hierboven genoemde Nationale Woon- en Bouwagenda wordt verdergaand ingezet op de ambities uit onze woonvisie. We zullen de komende periode onderzoeken hoe we als gemeente kunnen anticiperen op dit nieuwe Rijksbeleid.

Mobiliteit
Het bouwen van woningen betekent ook dat er extra verkeer te verwachten is. We moeten ons de komende jaren gaan voorbereiden op de komst van de extra woningen, waarbij ook de uitdaging is om bestaande problemen op te lossen. Daarbij kan niet altijd meer voor het faciliteren van alle vervoersmiddelen gekozen worden. We moeten meer ruimte creëren voor fiets en openbaar vervoer om de druk op de autowegen te verminderen. Daarmee verbeteren we de doorstroming én zetten we ons in om de klimaatdoelstellingen te halen, zoals vastgelegd in het Klimaatakkoord.

Meer ambtelijke capaciteit
Het aangescherpte beleid vanuit de Rijksoverheid vraagt om meer ambtelijke capaciteit, zodat we de opgaven binnen de gemeente op kunnen pakken. De komende tijd gaan we onderzoeken of we gebruik kunnen maken van de middelen en ondersteuning die het Rijk en de provincie hiervoor beschikbaar stellen.

Verwachte kosten: P.M.

Welke ontwikkeling zien we?

Ruimte gezocht voor alle opgaven
Er komen vanuit het Rijk een groot aantal opgaven op onze gemeente af. Denk bijvoorbeeld aan de opgave om meer woningen te bouwen, verduurzaming, extensivering van de landbouw, et cetera. Het is de vraag hoe we die vraagstukken zo kunnen oppakken dat ze de kwaliteit van onze leefomgeving helpen vergroten. Alle opgaven leggen een ruimtebeslag op ons grondgebied. En dit grondgebied is niet oneindig. We hebben dan ook te maken met concurrentie op ruimte. Dit zorgt er voor dat we als gemeente de afweging moeten maken wat wij waar willen ontwikkelen. Uiteindelijk vereist dit een zoektocht naar welke samenhang van opgaven op welke locatie wenselijk is. En welke risico's we beter kunnen vermijden. Een complicerende factor hierbij is dat veel van de opgaven niet eindigen bij de gemeentegrens. Het is dus zaak om binnen regionaal verband steeds de samenwerking te blijven zoeken.

2.3 Programma's

De zeven reguliere programma's zijn een vast onderdeel van de producten uit de planning en control cyclus. Een programma is een samenhangende verzameling van activiteiten. Deze worden uitgevoerd om de beoogde bestuurlijke doelen te bereiken. In de deze nota zijn de volgende onderdelen in een programma opgenomen:

1. Maatschappelijk doel
2. Wat doen we nu?
3. Wat gaan we nog meer doen?
4. Welke ontwikkelingen zien we?
5. Wat kost het?

2.3 Programma 1 Bedrijfsvoering

Maatschappelijk doel

Het ondersteunen van het bestuur en de organisatie bij het uitvoeren van de gemeentelijke taken voor inwoners, bedrijven en instellingen.

Wat doen we nu?

Tot de reguliere activiteiten behoren onder meer

Bestuur

De gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders en de rekenkamer. En de toekomst- en omgevingsvisie en de bestuurlijke samenwerking.

Organisatie

Het ondersteunen van het bestuur door de medewerkers van de ondersteunende diensten personeel en organisatie, juridische zaken, communicatie, informatisering & automatisering, facilitaire zaken & documentaire informatievoorziening, financiën en receptie.

Facilitair

Beheer gemeentelijk vastgoed voor eigen gebruik en het beheer van de buiten gebruik gestelde gebouwen. Binnen dit deelprogramma vallen ook de materiële componenten van informatisering & automatisering, personeel (waaronder opleidingen en arbodienst) en dergelijke.

Wat gaan we nog meer doen?

Op dit moment zijn er geen concrete beleidsvoornemens. Wel zien we ontwikkelingen, die in de toekomst financiële middelen zullen vragen. De ontwikkelingen zijn hieronder uitgewerkt.

Welke ontwikkelingen zien we?

Informatiesamenleving

Digitale informatiehuishouding

De gemeente Rhenen wil actief werk maken van de continu veranderende informatiehuishouding. Als gemeente zijn we ons bewust van onze unieke positie als het gaat om het genereren, bewerken, beheren en verstrekken van digitale informatie aan inwoners, bedrijven en medewerkers. De informatiehuishouding speelt een belangrijke rol in het realiseren van deze ambities. Hoe we omgaan met de ambities staat in ons informatiebeleidsplan.

Toenemende behoefte aan digitale informatie

We zien een toenemende behoefte aan het verstrekken van digitale informatie. Dit komt doordat inwoners en bedrijven digitaal werken en de overheid steeds meer informatie digitaal beschikbaar stelt. Bij het verstrekken van de informatie komen meer wettelijke eisen kijken en dient de digitale informatie dusdanig beveiligd te zijn dat deze niet in de verkeerde handen terecht komt.

Betere weerbaarheid en privacy

Met het complexer worden van de digitale informatiehuishouding zien we een ontwikkeling dat onbevoegde personen onze data willen hebben. Aanvallen op ons netwerk worden verfijnder en daarnaast komen er hardere eisen op het gebied van gegevensbescherming en privacy.

Werken met Data

Een andere ontwikkeling is het werken met aanwezig data. We hebben veel data opgeslagen waar we meer mee kunnen en moeten doen dan dat we nu doen. Met de data kunnen we specifiek beleid maken, betere producten aanschaffen en gerichte informatie verstrekken aan inwoners en bedrijven.

Het werken met data en het publiceren van data brengt eisen met zich mee, eisen die strakker worden door onder andere wetgeving zoals de Algemene Verordening Gegevensbescherming, de Wet Open Overheid en de Omgevingswet. Door de informatiebehoefte van onze inwoners en bedrijven en door technologische ontwikkelingen.

Naast bovenstaande trends zijn er in de wereld van de informatiehuishouding nog veel meer mogelijkheden. De gemeente Rhenen volgt en implementeert deze ontwikkelingen waar mogelijk binnen het beschikbare budget en capaciteit van medewerkers ICT.

Realisatie trends en ontwikkelingen
Om de hiervoor genoemde trends en ontwikkelingen te realiseren zal er veel moeten gebeuren. De techniek om het mogelijk te maken passen we aan. Hierbij moet u denken aan de inzet van Cloud applicaties en Common Ground van de VNG gebruiken als een nieuwe manier van opslag van data. Daarnaast passen we nieuwe manieren van beveiliging toe om hackers buiten de deur te houden.

Ook de medewerkers van de gemeente Rhenen zullen digitaal vaardiger moeten worden middels opleidingen.
Privacy en beveiliging zijn noodzakelijk bij realisatie van bovenstaande onderdelen. We betrekken beide onderdelen bij de implementatie.

We zoeken de samenwerking met andere gemeente om ons heen. Nu we onze samenwerkingsovereenkomst met de gemeente Veenendaal op het gebied van ICT hebben opgezegd zijn we in staat om beter samen te werken met andere gemeenten.

Verwachte kosten:
De kosten van onze digitale informatiehuishouding nemen toe. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan de verschuiving naar cloudapplicaties. Dit wordt mede afgedwongen door de grote softwareleveranciers zoals Centric, JCC en Nedgraphics.

2023: € 25.000
2024: € 27.500
2025: € 30.000
2026: € 32.500

Hoe blijven we een aantrekkelijke werkgever?
De arbeidsmarkt is al geruime tijd sprake van krapte. Er is nu al een groot tekort aan medewerkers voor ICT en financiële functies. Gezien de steeds verder toenemende vergrijzing van de Nederlandse bevolking, zal deze gespannen arbeidsmarkt naar verwachting de komende 10 verder toenemen. Het medewerkersbestand van Rhenen vergrijst ook. De gemiddelde leeftijd is 47 jaar (peildatum 2021). We zullen goed moeten kijken hoe we aantrekkelijk blijven als werkgever zodat medewerkers bij ons willen blijven. Vragen die dan beantwoord moeten worden zijn, hoe kun je zo lang mogelijk duurzaam blijven werken en daarbij werk en privé goed in balans houden.
Hoe blijven we, naast de verplichte taken die we als gemeente hebben, een aantrekkelijke werkgever voor onze huidige en toekomstige medewerkers. De wereld om ons heen digitaliseert meer en meer op alle vlakken.

Dat heeft ook zijn impact op bestaande en nieuwe werkprocessen. Medewerkers zullen steeds meer digitaal vaardiger moeten zijn om mee te kunnen met deze digitalisering.

De burger die van de gemeentelijke dienstverlening gebruik maakt of advies wil, verwacht ook dat ze steeds meer via digitale kanalen de gemeente kan benaderen en de gemeente hen. We zullen bij werving en selectie van medewerkers nog slimmer gebruik moeten maken van bestaande digitale mogelijkheden bij de zoektocht naar goed personeel.

Speerpunten om een aantrekkelijke werkgever te blijven
Explorer Branding
Wat is ons merk, wat stralen we uit als gemeente Rhenen richting potentiële (toekomstige) medewerkers.
Actie: Opstellen van een herkenbaar gemeentelijk profiel gericht op het aantrekken van nieuwe medewerkers.

Werkbeleving
Hoe ervaren medewerkers werkbeleving en werkgeluk. Wat zijn interne doorgroeimogelijkheden.
Actie: De nieuwe organisatie visie Slim samenspel biedt nog meer ruimte voor talent ontwikkeling. Dit krijgt vorm door in te zetten op vernieuwing teams die o.a. inzetten op werken leuker maken in Rhenen, waarbij Talent Management Analyse als ondersteunende tool wordt ingezet.

Plaats en tijd onafhankelijk werken (hybride werken).
Diverse acties zijn al gestart op dit terrein:
We zijn al gestart met een nieuw huisvestingsconcept. Hierin

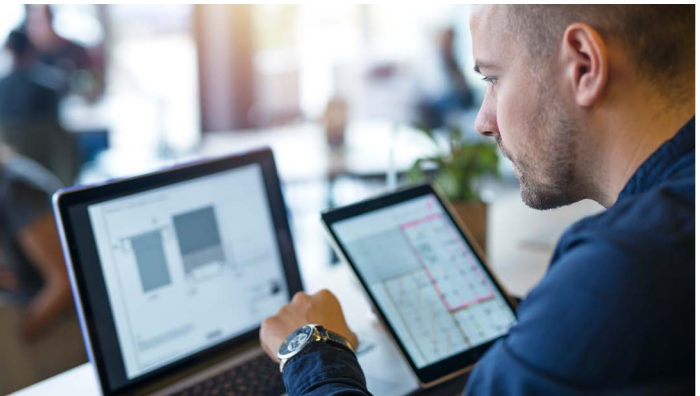

huizen we de GGD en wordt een sociaal plein ingericht waar jeugd, sociaal team en consultatiebureau een plek krijgen. Inwoners van Rhenen kunnen op deze manier op 1 centrale plek terecht voor hun vragen.
We maken beleid dat past bij tijd en plaats onafhankelijk werken. Medewerkers krijgen dit jaar een nieuwe laptop en de thuiswerkplek zal worden verwerkt in het huisvestingsconcept waarbij ook de financiële consequenties worden meegenomen.

Werving & selectie beleid
De huidige arbeidsmarkt vraagt om op een andere manier naar werving en selectie te kijken en naar het behoud van personeel.
Acties: actualiseer het w&s beleid, maak het diverser en breng meer en focus aan op inzet van digitale kanalen. Doe onderzoek naar -bereik van doelgroepen. Zorg dat we als Rhenen in contact staan met toekomstige medewerkers, scholen, universiteiten. Zorg dat de werving- en selectieprocedures worden ingekort, zonder dat het ten koste gaat aan zorgvuldigheid.
Bevorder structureel duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Creëer mentor functies voor oudere medewerkers die jongere medewerkers begeleiden. Zet in op strategische personeelsplanning. Maak de uitstroom inzichtelijk (wanneer gaan medewerkers met pensioen) en anticipeer daar tijdig op. Faciliteer voldoende in opleidingen, trainingen en andere zaken aan die het behoud van personeel stimuleren.

Verwachte kosten:
Explorer Branding: € 20.000
Werkbeleving: P.M.
Plaats- en tijdonafhankelijk werken: P.M.
Werving & selectie beleid: P.M.
Behoud van personeel: € 50.000

Wat kost het?

Overzicht baten en lasten (x € 1.000)	2023			2024	2025	2026
	Saldo van baten en lasten	Mutaties reserves	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat
Programma 1 - Bedrijfsvoering	8.510 N	42 V	8.468 N	8.476 N	8.406 N	8.391 N
Beleidsvoornemens	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N
Totaal	**8.510 N**	**42 V**	**8.468 N**	**8.476 N**	**8.406 N**	**8.391 N**

2.3 Programma 2 Dienstverlening

Maatschappelijk doel

Doeltreffende en doelmatige dienstverlening aan inwoners, instellingen en bedrijven.

Wat doen we nu?

Tot de reguliere activiteiten behoren onder meer: de Rhenense publieksbalie, burgerzaken (zoals burgerlijke stand, rijbewijzen, reisdocumenten) en verkiezingen.

Wat gaan we nog meer doen?

Op dit moment zijn er geen concrete beleidsvoornemens. Wel zien we ontwikkelingen, die in de toekomst financiële middelen zullen vragen. De ontwikkelingen zijn hieronder uitgewerkt.

Welke ontwikkelingen zien we?

Dienstverlening tot op het bot

Mensen staan centraal in alle dienstverlening van de gemeente. Wij zijn de meest nabije overheid voor onze inwoners, ondernemers en instellingen (onze klant). Wat wij doen en besluiten, raakt hun fysieke omgeving en persoonlijke leven direct. De wereld verandert in een rap tempo. We raken gewend aan een bepaald niveau van dienstverlening bij commerciële organisaties. Het is zaak dat overheidsorganisaties zich aanpassen aan deze veranderende omstandigheden, om te blijven voldoen aan de eisen en wensen van onze klant. Als gemeente moeten wij onze dienstverlening dus naar een hoger niveau tillen.

Ontwikkelingen en trends

Er zijn veel trends; zowel maatschappelijk als technologisch en wettelijk. In het kort kun je de voor ons belangrijkste trends bundelen tot de volgende ontwikkelingen:

Digitaal

24/7 de mogelijkheid om zaken online te regelen, videobellen met een ambtenaar, vragen stellen via social media, digitale inclusie (voor iedereen toegankelijk) etc.

Datagedreven

Door digitalisering is er veel data beschikbaar. Het doel is deze data in te zetten om de dienstverlening en de klantervaring steeds te verbeteren. Het werkt twee kanten op: ook burgers verwachten steeds meer inzicht in data en hebben een grotere informatiebehoefte.

Dichtbij

Klant bepaalt ons handelen: de werkwijze, welk kanaal (omnichannel; dus diverse kanalen die goed op elkaar afgestemd zijn) etc. Plaats- en tijdsonafhankelijk.

Doortastend

Deskundige medewerkers die snappen wat iemand nodig heeft. Niet van het kastje naar de muur, maar snel en goed geholpen worden.

Ambitie

Gezien deze ontwikkelingen, is het vanzelfsprekend dat we stappen zetten om de dienstverlening te verbeteren. Onze ambities voor de komende jaren zijn de volgende:

Ontwikkelen visie op dienstverlening

De visie moet helder zijn, een duidelijk doel formuleren en aangeven wat we anders gaan doen. Aan de hand van de inzichten uit de visie kunnen concrete acties bepaald worden op het gebied van mensen, middelen en cultuur (bijvoorbeeld: we gaan Whatsapp en een chatbot inzetten als extra contactkanaal).

Gedragsverandering in de organisatie
Iedere ambtenaar bij de gemeente heeft een dienstverlenende functie. Dit geldt voor alle domeinen. Of je nu direct in contact bent met inwoners of beleid maakt. Dit vraagt veranderbereidheid van alle medewerkers. Dit begint met leiderschap en voorbeeldgedrag.

Behoeften bepalen van onze klant (en integraal klantbeeld creëren)
Wat wil onze klant, wat is daarvoor nodig en hoe kunnen wij aan die behoeften voldoen? Om een gedegen integraal klantbeeld op te bouwen, is het van belang om vanuit verschillende invalshoeken naar de interactie tussen de klant en gemeente te kijken. Bijvoorbeeld: als een inwoner belt over een vergunning, zien we direct dat deze persoon in een monument woont (waar andere regels voor gelden) of dat zijn rijbewijs binnenkort verlengd moet worden.

Inwoners, ondernemers en instellingen krijgen weer vertrouwen in overheid
Sinds de coronacrisis heeft het vertrouwen in de overheid een flinke deuk opgelopen, blijkt uit onderzoek. Social media kan een belangrijke rol spelen hierin, omdat je daarmee echt dichtbij komt. Hier kunnen we onderscheid maken in social listening en community management. Beide onderwerpen die onze aandacht vereisen en helpen om het vertrouwen terug te winnen.
Verwachte kosten: P.M.

Wat kost het?

Overzicht baten en lasten (x € 1.000)	2023			2024	2025	2026
	Saldo van baten en lasten	Mutaties reserves	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat
Programma 2 - Dienstverlening	675 N	0 N	675 N	671 N	681 N	678 N
Beleidsvoornemens	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N
Totaal	**675 N**	**0 N**	**675 N**	**671 N**	**681 N**	**678 N**

2.3 Programma 3 Fysiek

Maatschappelijk doel

Het bevorderen en instandhouden van een gezond en duurzaam leefmilieu / openbare ruimte en in het bijzonder de zorg voor milieu, reiniging, afvalstoffenverwijdering en riolering.

Wat doen we nu?

Tot de reguliere activiteiten behoren onder meer:

Verkeer en openbare ruimte

Inrichting, aanleg, onderhouden/schoonhouden van wegen, riolering en openbaar groen, de afvalinzameling, de lijkbezorging, het parkeren, de openbare verlichting, speelvoorzieningen en de wijkgebouwen in Rhenen en Elst.

Ruimtelijke ontwikkeling

Principeverzoeken, omgevingsvergunningen, bestemmingswijzigingen, bouwgrondexploitaties en faciliterende grondexploitaties, wonen en het woonwagenkamp.

Duurzaamheid

Energietransitie, klimaatbestendigheid en de circulaire economie.

Wat gaan de nog meer doen?

(x € 1.000)		DP	2023	2024	2025	2026
Programma 3 - Fysiek						
3a	Telecomwet	3.2	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
3b	Omgevingswet	3.2	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
3c	Wet kwaliteitsborging	3.1	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Totaal			***P.M.***	***P.M.***	***P.M.***	***P.M.***

3a. Telecomwet

De nieuwe Telecomwet is per 1 maart 2022 van kracht geworden. Dit houdt in dat de gemeente in principe moet toestaan dat er zogenaamde Small-Cells geplaatst worden. De Small-Cells zijn vooral ter ondersteuning van het 5G netwerk. Op dit moment is nog niet te overzien in hoeverre Rhenen hiermee te maken gaat krijgen en in welke vorm dat zal zijn. Rond eind mei 2022 komt er een leidraad voor gemeenten. Daarnaast worden kennissessies aangeboden over de praktische invulling van de wet.
Verwachte kosten: P.M.

3b. Omgevingswet

Wat gebeurt er nog in de tweede helft van 2022

De Eerste Kamer beslist eind juni 2022 of de Omgevingswet op 1 januari 2023 inwerking treedt. In de meicirculaire van 2022 staat welk bedrag Rhenen vanuit het Rijk ontvangt voor de invoering van de Omgevingswet. De inzet van de ambtelijke organisatie rond de Omgevingswet neemt de tweede helft van 2022 fors toe. De verwachting is dat het aantal aanvragen uitgebreide omgevingsvergunningen eind 2022 zal stijgen. De inzet voor reguliere werkzaamheden is hierdoor minder. De bestaande applicatie voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) voldoet niet aan de eisen. Het aanschaffen en inregelen van een nieuwe VTH-applicatie is in het vierde kwartaal 2022 gereed. Dit brengt enige risico met zich mee. Er is weinig tijd om te oefenen met het nieuwe VTH-systeem.

Wat staat ons te wachten in 2023

Het jaar 2023 wordt het jaar waarin we in de praktijk verder leren. Dit geldt niet alleen voor gemeenten maar ook voor ontwikkelaars, inwoners en andere partijen. Het werken met de nieuwe VTH-applicatie én de nieuwe procedures vergt nog veel tijd. Daarnaast is er druk om de eind 2022 ingediende

aanvragen van uitgebreide omgevingsvergunningen te verwerken. Dit zorgt voor een grotere werkdruk bij vergunningen, het kan zijn dat er extra capaciteit nodig is. Daarnaast starten we in 2023 met het omzetten van onze huidige bestemmingsplannen naar het Omgevingsplan nieuwe stijl. Dit vergt een extra investering die gelijk is aan wat normaliter voor de herziening van onze bestemmingsplannen benodigd was. De schatting is dat dit gaat om € 75.000 per jaar waarbij 1-1-2029 de einddatum is.

Verwachte kosten:

Vanaf 2023 tot en met 2028 € 75.000 per jaar.

3c. Wet kwaliteitsborging

Op 1 januari 2023 treedt naar verwachting de eerste tranche Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in werking. Deze eerste tranche betreft de grondgebonden woningen en kleine bedrijfspanden. Dit betreft ruim 90% van onze vergunningaanvragen.

De Wkb heeft ingrijpende gevolgen voor het proces van bouwen en vergunningverlening voor een groot deel van de huidige omgevingsvergunningen. Doordat een belangrijk deel van de werkzaamheden verschuift naar private kwaliteitsborgers, die toezicht houden op het bouwproces, zal een deel van de bouwleges niet meer aan deze bouwplannen kunnen worden doorgerekend. Bij het opstellen van de perspectiefnota 2022-2025 is na een eerste globale analyse rekening gehouden met een bedrag van € 160.000 aan structurele legesderving. Voor de perspectiefnota 2023-2026 is deze geactualiseerd naar een structureel opbrengstenniveau van € 400.000.

Als gevolg van de invoering van de Wkb komt er per 1 januari 2023 een aantal nieuwe taken/werkzaamheden naar de gemeente toe. Dit betreft met name de toets van het door de kwaliteitsborger op te stellen borgingsplan en het 'vrijgeven' van de woning na oplevering door de kwaliteitsborger. Het is op dit moment onduidelijk hoeveel tijd deze werkzaamheden zullen vragen.

Na tranche 1 treden in de toekomst wellicht ook de tranches 2 en 3 in werking. Het gevolg hiervan is dat alle omgevingsvergunningen voor de activiteit bouwen onder de Wkb gaan vallen. Hoewel het op dit moment totaal niet zeker is of die tranches in werking treden en op welk moment, wordt gestreefd naar invoering in het jaar 2025.

Onderzoek naar de financiële effecten en financiële compensatie

In het voorjaar van 2021 is landelijk een zogenaamd 'artikel-2 onderzoek' uitgevoerd naar de financiële effecten van de invoering van de Wkb. Hieruit blijkt dat invoering van de Wkb niet financieel neutraal zal kunnen verlopen. Op basis van die uitkomsten heeft de VNG namens de gemeenten een claim neergelegd bij de Minister. Interbestuurlijk zijn compensatie-afspraken gemaakt. De compensatie bedraagt:

- incidenteel € 35 miljoen, ter dekking van de invoeringskosten. Daarvan is € 10 miljoen in de decembercirculaire 2021 beschikbaar gesteld aan gemeenten. De resterende € 25 miljoen verwachten wij in de meicirculaire 2022.
- structureel € 10 miljoen per jaar, ter dekking van de uitvoeringskosten die nu niet meer door leges gedekt worden (bijvoorbeeld het afhandelen van de meldingen). Dit zal naar verwachting vanaf inwerkingtreding (1 januari 2023) beschikbaar komen.

Een omissie in het rapport is dat men niet heeft kunnen achterhalen wat de impact van de stelselwijziging op toezichts- en handhavingsactiviteiten door gemeenten zal zijn. Dit is in het onderzoek een PM-post geworden en blijft dus voorlopig een blinde vlek. Bij de compensatieafspraken zijn de mogelijk te verwachten toenemende kosten voor toezicht en handhaving dan ook buiten beschouwing gelaten. Ook is de verdeelsleutel, waarmee de compensatie over de gemeenten wordt verdeeld, nog niet bekend.

Monitoring

We monitoren de ontwikkeling rondom de nieuwe Omgevingswet en Wkb nauwlettend en zullen bij ieder document uit de planning & control-cyclus de nieuwste inzichten verwerken.

Verwachte kosten: P.M.

Welke ontwikkelingen zien we?

Duurzaamheid

De ontwikkelingen rondom duurzaamheid zijn uitgewerkt in het programma overstijgende thema. In 2023 zal het accent liggen op de pijler energieneutraal (energie- en warmtetransitie). Er is nog geen indicatie te geven van de (extra) kosten die maatregelen met zich meebrengen.
Verwachte kosten: P.M.

Wonen

De ontwikkelingen rondom wonen zijn uitgewerkt in het programma overstijgende thema. Het aangescherpte beleid vanuit de Rijksoverheid vraagt om meer ambtelijke capaciteit, zodat we de opgaven binnen de gemeente op kunnen pakken. De komende tijd gaan we onderzoeken of we gebruik kunnen maken van de middelen en ondersteuning die het Rijk en de provincie hiervoor beschikbaar stellen. Er is nog geen indicatie te geven van de (extra) kosten die dit met zich mee zal brengen.
Verwachte kosten: P.M.

Glasvezel in de gemeente

In 2021 heeft Delta-Fiber in de kernen glasvezel aangelegd. Deze organisatie wil medio 2022 starten met de aanleg van glasvezel op Remmerden. KPN heeft het voornemen om in 2023 in de kernen te starten met de aanleg van glasvezel in de kernen; hiervoor is een convenant afgesloten.
Verwachte kosten: P.M.

Wat kost het?

Overzicht baten en lasten (x € 1.000)	2023			2024	2025	2026
	Saldo van baten en lasten	Mutaties reserves	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat
Programma 3 - Fysiek	3.526 N	93 V	3.432 N	3.452 N	3.432 N	3.447 N
Beleidsvoornemens	75 N	0 N	75 N	75 N	75 N	75 N
Totaal	**3.601 N**	**93 V**	**3.507 N**	**3.527 N**	**3.507 N**	**3.522 N**

2.3 Programma 4 Sociaal maatschappelijk

Maatschappelijk doel

Rhenen is een vitale gemeente met een effectieve maatwerkondersteuning voor inwoners met een ondersteuningsbehoefte.

Wat doen we nu?

Tot de reguliere activiteiten behoren onder meer

Jeugd preventief

Onderwijshuisvesting, peuteropvang, onderwijsachterstandenbeleid, jeugd- en jongerenwerk.

Jeugd maatwerk

Leerlingenvervoer, de jeugdhulp en jeugdveiligheid.

Maatschappelijke ondersteuning preventief

Maatschappelijke huisvesting (gezondheidscentra, sportaccommodaties en dorpshuizen, volksgezondheid), sport, bibliotheek, muziek, welzijn, vrijwilligers, mantelzorg en buurtsportcoaches.

Maatschappelijke ondersteuning maatwerk

Activiteiten op het gebied van gezondheid en de WMO.

Participatie preventief

Vluchtelingenwerk, nieuwkomers en maatschappelijke begeleiding.

Participatie maatwerk

Sociale werkvoorziening (WSW-IW4), de gebundelde uitkering (BUIG: uitkeringen in het kader van Participatiewet, IOAW, IOAZ, Bbz2004 en loonkostensubsidie), het minimabeleid en de schuldhulpverlening.

Wat gaan we nog meer doen?

(x € 1.000)						
Wettelijk/onvermijdelijke beleidsvoornemens		**DP**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Programma 4 - Sociaal Maatschappelijk						
4a	Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal	4.0	P.M	P.M	P.M	P.M
4b	Wet kinderopvang	4 .1	0 N	0 N	P.M.	P.M.
4c	Uitbreiding formatie jeugteam	4.2	115 N	115 N	115 N	115 N
4d	Wetswijziging Wet maatschappelijke ondersteuning	4.4	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
4e	Rechtmatigheid toezicht WMO	4.4	20 N	89 N	89 N	89 N
4f	Integraal inclusiebeleid	4.4	89 N	99 N	99 N	99 N
4g	Wet gemeentelijke schuldhulpverlening	4.5	P.M	P.M	P.M	P.M
4h	Wetswijziging Participatiewet - inkomen	4.6	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Totaal			***224 N***	***303 N***	***303 N***	***303 N***

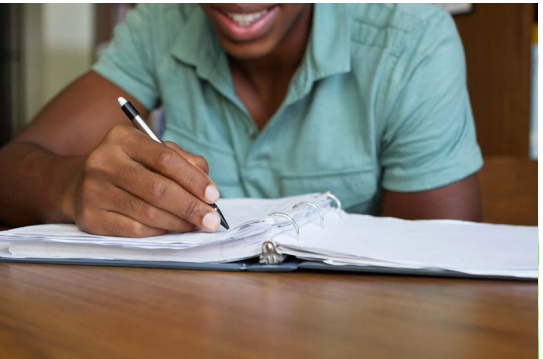

4a. Wet Aanpak Meervoudige problematiek Sociaal domein (Wet WAMS)

De wet WAMS is een nieuw wetsvoorstel dat dient als middel om efficiënter en effectiever meervoudige problematiek aan te pakken. De wet maakt het mogelijk om gegevens te mogen delen tussen de verschillende wetgebieden (Jeugdwet, WMO, Participatiewet, Wgs, etc.). Doel is het wegnemen van onduidelijkheid over de wettelijke grondslagen voor domein overstijgende gegevensverwerking in het sociaal domein. De oorspronkelijke invoering van de wet WAMS was gepland op 1 januari 2022.

Het conceptwetsvoorstel is in juli 2021 aangeboden aan de Raad van State; het advies is uitgebracht, maar niet openbaar. Het wetsvoorstel is door de kabinetswisseling aangehouden. Met de Wet WAMS komt er een nieuwe wettelijke taak met als doel het beter ondersteunen van inwoners met complexe problematiek. Voor de Wet WAMS is het nodig dat er een meldpunt komt waar meervoudige casussen aangemeld kunnen worden. Het college moet een coördinator aanstellen om de casus te behandelen. Het verwachte budget hiervoor bedraagt € 70.000 in 2023 en vanaf 2024 € 24.000 structureel.

Verwachte kosten: P.M.

4b. Wet Kinderopvang

Het kabinet is van plan kinderopvang gratis te maken voor iedereen. De kinderopvangorganisaties voorzien grote problemen in verband met personeelskrapte. De gemeentelijke taak blijft, maar het is nog onduidelijk wat hierin wijzigt en wat de financiële consequenties zijn.

Verwachte kosten: P.M.

4c. Uitbreiding formatie jeugdteam

Er komen meer taken naar het jeugdteam van de gemeenten. Vanwege de toenemende complexiteit en door de verbeteragenda jeugdbescherming. Om de taken blijvend te kunnen vervullen is 1 FTE extra jeugdconsulent en 0,5 FTE extra ondersteuner nodig.

Verwachte kosten: € 115.000 per jaar.

4d. Wetswijzigingen Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO)

Er zijn een aantal aanpassingen in de WMO aangekondigd.

a. Wetsvoorstel Eerlijke eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp

De inhoud van de wetswijziging is nog niet bekend, maar deze is erop gericht om de toename van de hulpvragen voor huishoudelijke hulp van meer vermogende inwoners te beperken. Dat heeft invloed op de eigen bijdrage die inwoners nu betalen en daarmee ook op de hoogte van eigen bijdrage die gemeente zal ontvangen. In 2022 is de eigen bijdrage maximaal € 19 per maand. De minister heeft toegezegd voor de zomer met een voorstel te komen. De financiële effecten van de aanpassing kunnen nu nog niet bepaald worden.

Verwachte kosten: P.M.

b. Wetsvoorstel woonplaatsbeginsel beschermd wonen

De gemeente waar de inwoner zijn verblijf heeft is verantwoordelijk voor het bieden van beschermd wonen. Dit zal leiden tot andere verhoudingen met de centrumgemeente Ede. De gemeente Rhenen heeft geen locatie voor beschermd wonen. Met de centrumgemeente Ede en mogelijk met de gemeente Veenendaal moeten afspraken gemaakt worden over hoe te handelen als inwoners van de gemeente Rhenen gebruik maken van locaties in de andere gemeente. De invoering van het woonplaatsbeginsel beschermd wonen stond gepland voor 1 januari 2023. Door de lange periode duur van de kabinetsformatie lijkt deze datum niet haalbaar. Een nieuwe datum is nog niet bekend. Er is beleidscapaciteit nodig om de afspraken te maken. Deze extra capaciteit wordt gecombineerd met de uitbreiding onder punt 4f, integraal inclusiebeleid.

Verwachte kosten: zie 4f.

c. Wetsvoorstel maatschappelijk verantwoord inkopen WMO 2015 en Jeugdwet

Het doel van deze wijziging is drieledig. Hoofddoel is het wegnemen van een belemmering, waardoor het voor gemeenten eenvoudiger wordt om overheidsopdrachten op het terrein van jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning te gunnen. Daarnaast bevat het wetsvoorstel twee delegatiebepalingen: één ten aanzien van reële prijzen en één ten aanzien van zorgvuldigheidseisen. Het wetsvoorstel is aangenomen door de Tweede Kamer. De wetswijziging heeft mogelijk invloed op de keuzes die de gemeente Rhenen maakt ten aanzien van inkopen en subsidiëren van dienstverlening in het sociaal domein. De gemeente Rhenen heeft voor zowel jeugd als WMO de reële prijzen al gerealiseerd. De financiële effecten van de aanpassing kunnen nu nog niet bepaald worden.

Verwachte kosten: P.M.

4e. Rechtmatigheid toezicht WMO

De gemeente Rhenen voldoet op onderdelen niet aan de wettelijke vereisten in het kader van toezicht en handhaving. De Minister wil het toezicht op de WMO versterken, ook naar aanleiding van het IGJ-rapport over het toezicht WMO. Het college heeft in 2022 besloten dat na de vaststelling van de visie op het sociaal domein een handhavingskader en structuur voor het rechtmatigheidstoezicht worden opgezet. Dit is noodzakelijk om te voldoen aan de wettelijke eisen en om ervoor te zorgen dat de zorggelden rechtmatig worden besteed.

Verwachte kosten 2023 : € 20.000 en vanaf 2024 € 89.000.

4f. Integraal inclusiebeleid

Implementatie VN-verdrag mensen met een handicap

Gemeenten zijn verplicht om een integraal inclusiebeleid te maken. En daarbij toegankelijkheid en inclusie onderdeel te maken van alle beleidsontwikkelingen op lokaal niveau. Hiervoor wordt een lokale inclusieagenda opgesteld en uitgevoerd in samenwerking met inwoners met een beperking.

De kosten zijn afhankelijk van de bestuurlijke keuzes en het ambitieniveau van de gemeente Rhenen. Vanaf 2024 wordt structureel minimaal € 10.000 per jaar verwacht. Voor een integrale benadering van inclusie op alle beleidsterreinen van de gemeente via een lokale inclusieagenda is ook beleidsformatie noodzakelijk. Dit vraagt om een uitbreiding van de formatie met 1 FTE. Deze formatie wordt ook ingezet voor de uitvoering van de Wet woonplaatsbeginsel beschermd wonen. Zie punt 4d, onder b.
Verwachte kosten 2023 : € 89.000 en vanaf 2024 € 99.000.

4g. Wet gemeentelijke schuldhulpverlening / vroeg-signalering schulden
Gemeenten zijn wettelijk verantwoordelijk voor vroeg-signalering van schulden op grond van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (Wgs). Deze wet is met ingang van 1 januari 2021 aangepast. Voor de nieuwe taak is in 2021 een pilot gestart in de gemeenten Rhenen, Veenendaal en Renswoude om te bepalen wat de juiste aanpak is. Op basis van de ervaringen uit de pilot en de ervaringen van andere gemeenten in het land is een plan opgesteld om uitvoering te geven aan deze wettelijke taak. Het doel van vroeg-signalering is dat we problematische schulden voorkomen. Daarbij prefereren we persoonlijk contact boven schriftelijk of telefonisch contact. Om te voldoen aan deze wettelijke taak zijn structureel extra middelen nodig ten behoeve van formatie binnen het sociaal team (0,2 FTE) en het budgetloket (0,3-0,7 FTE). Gezien de stijgende energieprijzen, de inflatie en de na-effecten van de coronamaatregelen is de verwachting dat het aantal signalen verder zal stijgen. Dat kan betekenen dat in de toekomst (tijdelijk) meer inzet nodig is binnen het sociaal team en het budgetloket.
Verwachte kosten: P.M.

4h. Wetswijzigingen Participatiewet
In het coalitieakkoord "Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst" wordt een aantal grote hervormingen in de arbeidsmarkt doorgevoerd, die de bestaanszekerheid van lage en middeninkomens versterken en de lasten verlagen. Er lopen twee met elkaar samenhangende sporen:
• onderzoek naar mogelijke aanpassingen in de Participatiewet.
• wetsvoorstel "Breed Offensief" dat zich richt op verbeterde arbeidstoeleiding voor mensen uit de Participatiewet.
In het voorjaar komt de Minister met een beleidsplan voor de verdere aanpak van de aanpassing van de Participatiewet. De belangrijkste wijzigingen zijn:

Afschaffing kostendelersnorm < 27 jaar
Het kabinet heeft aangekondigd de kostendelersnorm voor jongeren tot 27 af te schaffen, zodat het aantrekkelijker wordt voor deze jongeren om bij hun ouders te blijven wonen en zij dus minder snel op de woningmarkt instromen. De Minister heeft in mei 2022 een wijzigingsvoorstel toegezegd. Beoogde ingangsdatum 1 januari 2023.

Verhoging minimumloon en koppeling met uitkeringen
Het minimumloon wordt in de komende drie jaren stapsgewijs met 7,5% verhoogd. Omdat de koppeling met uitkeringen in stand gehouden wordt zal ook de bijstandsuitkering stijgen. Los van deze ontwikkeling is afgelopen jaar een nieuwe CAO voor werknemers met een doelgroep indicatie tot stand gekomen waardoor de lonen voor deze groep zullen stijgen.

Meer mensen naar werk begeleiden
Het kabinet wil met sociale partners meer mensen naar werk begeleiden, waaronder ook mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Daarbij worden ook het aantal beschutte werkplekken uitgebreid.

Investeren in mensen die langdurig afhankelijk zijn van bijstand
Er komen meer mogelijkheden om bij te verdienen in de bijstand, er komt meer nadruk op maatwerk en we bieden mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt meer mogelijkheden om aan het werk te gaan.

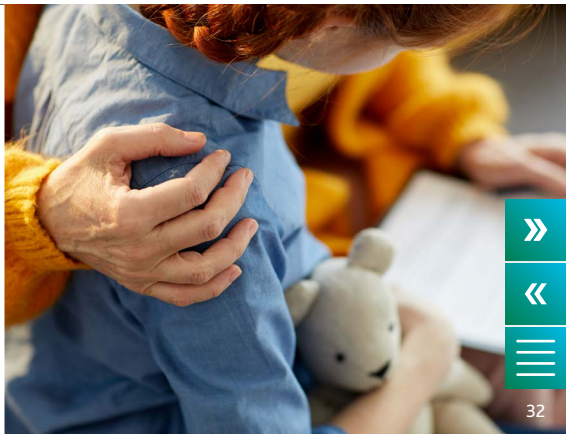

Investeringen in de arbeidsmarktinfrastructuur om werk-naar-werk en uitkering naar werk te bevorderen
Deze investeringen hebben al een tijdelijke vorm gekregen in het regionaal Mobiliteitsteam. De landelijke good practices zullen worden voortgezet. In de vast te stellen visie op het sociaal domein zal aansluiting gezocht worden bij landelijke ontwikkelingen.
Verwachte kosten: P.M.

- de vergoeding voor implementatie is verdisconteerd in de vergoeding DVO Sociale Zaken en Werkgelegenheid met Veenendaal
- het rijksbudget BUIG zal waarschijnlijk worden aangepast op de verwachte wetswijzigingen
- het financiële effect van de nieuwe afspraken met IW4 over de vergoeding beschut werk is nog niet bekend
- het financiële effect van de CAO voor werknemers uit de PW is nog niet bekend.

Welke ontwikkelingen zien we?

Visie sociaal domein

In 2022 gaan we aan de slag met de visie op het sociaal domein Rhenen en een nieuw integraal beleidskader. De huidige visie (van 12 november 2013) is geschreven in aanloop naar de decentralisatie van de Participatiewet, Jeugdwet en de Wet Maatschappelijke Ontwikkeling per 1 januari 2015. Er zijn ervaringen opgedaan met de nieuwe taken die de decentralisatie met zich meebracht. Ook zijn er wetswijzigingen doorgevoerd of aangekondigd. Er zijn nieuwe taken bijgekomen, zoals uitbreiding van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, Wet verplichte GGZ en Wet Inburgering 2021.
Ook de maatschappelijke opgaven blijven volop in ontwikkeling. Trends en ontwikkelingen zoals dubbele vergrijzing, de groeiende kloof tussen arm en rijk en digitalisering hebben allemaal invloed op het welzijn van onze inwoners. De nieuwe bestuursperiode, de visie op Rhenen 2035 en de nieuwe organisatievisie vormen goede uitgangspunten voor actualisatie van de visie op het sociaal domein.

Impact Covid 19

De (langdurige) impact van Covid 19 en de gevolgen die inwoners en ondernemers ondervinden worden ondersteund vanuit het Impulsplan Covid 19. Op het terrein van gezondheid, ontwikkeling (jeugd/jongvolwassenen), sociaal-maatschappelijk, onderwijs, zorg, werk/inkomen/schulden en economisch. In 2022 ondernemen we actie op de gevolgen van Covid 19 die op korte termijn zichtbaar zijn. Eind 2022 wordt in beeld gebracht of deze aanpak voldoende is. En of dat er een vervolgaanpak/langere termijn aanpak vanaf 2023 nodig is. Er zal aansluiting gemaakt worden met de visie op het sociaal domein. Dit wordt concreet gemaakt in een evaluatie en vervolgaanpak van Impuls (post-)Covid19 in het vierde kwartaal 2022.
Verwachte kosten: P.M.

Hervormingsagenda jeugd

In de begroting 2022-2025 is de hervormingsagenda jeugd aangekondigd. De gemeenten zijn uit het landelijk overleg over de Hervormingsagenda Jeugd gestapt. Daarmee lag het proces stil. Omdat de bezuiniging door het Rijk van 500 miljoen euro nu weer van tafel is, gaat het landelijke proces weer van start.

Omgevingswet: een gezonde leefomgeving in relatie tot het Rhenens preventie– en sportakkoord

Vanuit het preventie- en het sportakkoord stimuleren we een gezonde en veilige leefomgeving waarbij er meer mogelijkheden zijn voor bewegen, ontspannen en ontmoeten. Om dit te bereiken faciliteert de gemeente een sport -en beweegvriendelijke omgeving en accommodaties. Op 1 januari 2023 treedt naar verwachting de Omgevingswet in werking. De Omgevingswet staat voor een goede balans tussen het benutten en beschermen van de leefomgeving. Vanuit de Omgevingswet wordt het eenvoudiger om de doelen in het lokale preventie- en sportakkoord te bevorderen door integrale samenwerking en afstemming tussen het fysiek en sociaal domein bij ruimtelijke plannen te organiseren. En door

vroegtijdige betrokkenheid vanuit het sociaal domein bij de ontwikkeling van omgevingsplannen en andere ruimtelijke regels.
Verwachte kosten:
Preventie-akkoord 2023 € 15.000 en
vanaf 2024 € 25.000 per jaar
Sport-akkoord 2023 € 80.000 en
vanaf 2024 € 60.000 per jaar
Uitbreiding formatie beleid met 0,8 FTE ten behoeve van integrale samenhang € 71.000 per jaar

WMO/Jeugdwet:
investeren in preventie en verstevigen sociale basis
Vanuit zowel de WMO als de Jeugdwet hebben gemeenten de taak om problemen bij (kwetsbare) inwoners te voorkomen bij het opgroeien of het zelfstandig wonen en leven. Om dit te bereiken is het van belang om de sociale basis te borgen en waar nodig te verstevigen. Daarbij gaat het om doorontwikkeling werkplaats de Steiger, uitbreiding van het Talenthouse (naar Rhenen en Achterberg), het bevorderen van inloopactiviteiten bij de buurthuiskamers en accommodaties en faciliteren alsook accommoderen van activiteiten voortvloeiend uit het versterken van de sociale basis (zoals accommodatie gebonden jongerenwerk). Deze activiteiten worden tot op heden met incidentele middelen bekostigd. Daarnaast is het noodzakelijk dat er naast het sociaal beheer (programmering) van de accommodaties ook wordt voorzien in het facilitair beheer van de accommodaties Het Bestegoed en Westpoort.
Verwachte kosten:
Verstevigen van de sociale basis:
inzet van personeel en budget voor activiteiten (inclusief huur) vanaf 2023 € 250.000 per jaar.
Facilitair beheer accommodaties:
uitbreiding formatie met 1 FTE vanaf 2023 € 47.500 per jaar.

Wat kost het?

Overzicht baten en lasten (x € 1.000)	2023			2024	2025	2026
	Saldo van baten en lasten	Mutaties reserves	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat
Programma 4 – Sociaal maatschappelijk	19.105 N	42 V	19.063 N	19.091 N	19.337 N	19.383 N
Beleidsvoornemens	224 N	0 N	224 N	303 N	303 N	303 N
Totaal	**19.329 N**	**42 V**	**19.287 N**	**19.394 N**	**19.640 N**	**19.686 N**

2.3 Programma 5 Economie & toerisme

Maatschappelijk doel

De gemeente Rhenen streeft naar een duurzame toeristische en economische groei / positie op zowel lokaal als regionaal niveau met inachtneming van de kwaliteit van de leefomgeving.

Wat doen we nu?

Tot de reguliere activiteiten behoren onder meer: het ondernemersklimaat, de markten, evenementen, cultuur, het monumentaal vastgoed (Cuneratoren, stadsmuren), de lokale omroep, de VVV, Kwintelooijen en de passantenhaven.

Wat gaan we nog meer doen

Op dit moment zijn er geen concrete beleidsvoornemens. Wel zien we een aantal ontwikkelingen, die in de toekomst financiële middelen zullen vragen. De ontwikkelingen zijn hieronder uitgewerkt.

Welke ontwikkelingen zien we?

Nasleep corona: onzekere tijden voor de horeca en de organisatie van (grote) evenementen onder druk.

Horeca

De coronacrisis heeft de afgelopen twee jaar een aanzienlijke impact gehad op de horecaondernemingen en -ondernemers. De verschillende lockdowns en overige maatregelen hebben bij veel ondernemingen de bedrijfsvoering negatief beïnvloed. Horecabezoek werd getemperd door de ingevoerde maatregelen. Over verschillende (lockdown)periodes waren horecazaken verplicht om fysiek te sluiten. Sinds begin 2022 zijn de maatregelen voor de horeca volledig afgeschaft. Dit betekent dat de horeca weer op de gebruikelijke manier kan opereren. Echter, de sector kampt met de naweeën en dit brengt onzekerheid met zich mee voor de toekomst. Tijdens de coronacrisis is veel horecapersoneel overgestapt naar andere sectoren. Deze overstappers keren niet (direct) terug nu de horecasector weer open is. Dit resulteert in een tekort aan horecapersoneel. Dit tekort heeft niet alleen invloed op de kwaliteit van de service, ook zorgt het voor beperking in de openingstijden. Sommige ondernemers zien zich zelfs genoodzaakt om extra dagen te sluiten vanwege gebrek aan personeel.

Naast het personeelstekort heeft de horeca te maken met een extreme prijsstijging van grondstoffen. Veel ondernemers zijn genoodzaakt deze prijsstijging door te berekenen aan de consument. Echter, dit kan tegelijkertijd de consument afschrikken. De horeca is een substantieel onderdeel van de lokale economie en het toeristische profiel. Het is daarom van belang om de horeca te ondersteunen. Een éénmalige verlichting van de in de coronacrisis opgelopen financiële achterstand helpt de ondernemers om de twee moeilijke jaren af te sluiten en vooruit te kijken. Een structureel budget helpt om tijdens potentiële toekomstige crisissituaties direct adequaat te reageren, in plaats van achteraf.

Verwachte kosten:

€ 15.000 incidenteel (2023)

€ 10.000 per jaar

Evenementen

In het verlengde van de horeca hebben evenementenorganisatoren met vergelijkbare uitdagingen te kampen. Het gros van de evenementen heeft afgelopen twee jaar niet of in aangepaste vorm plaatsgevonden. In 2022 zijn de coronarestricties voor evenementen opgeheven. Echter, het tekort aan personeel en de stijgende inkoopkosten bemoeilijkt het organiseren van een (bovenlokaal) evenement.

Daarnaast belemmert het huidige economische klimaat om (lokale) sponsors te binden aan evenementen, waardoor de kosten voor de organisatoren nog verder oplopen. Evenementen houden onze samenleving levendig en zorgen voor verbinding tussen onze inwoners. Ook vanuit het oogpunt van recreatie en toerisme zijn evenementen voor Rhenen belangrijk. Naast vele kleinere activiteiten en initiatieven zijn er de belangrijke grootschalige evenementen, zoals Koningsdag, de Trekkertrek Achterberg, de Rijnweek en de Cuneradag. Deze evenementen zorgen voor saamhorigheid en versterken het profiel van Rhenen als (regionale) trekpleister. De aanwe-

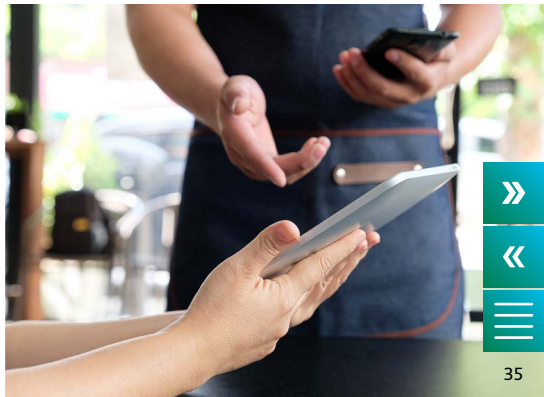

zigheid van deze evenementen heeft directe invloed op lokale ondernemers, stichtingen en verenigingen. De stakeholders profiteren van de bezoekers van deze activiteiten en evenementen. De gemeente probeert zoveel mogelijk initiatieven mogelijk te maken. Bijvoorbeeld door hand-en-spandiensten en het beschikbaar stellen van materiaal, zoals dranghekken, kliko's, vlaggen, vlaggenmasten, et cetera.

Daarnaast bestaat er voor de kleinere evenementen/activiteiten de mogelijkheid om, onder voorwaarden, een financiele bijdrage te krijgen vanuit het Initiatievenfonds van de gemeente. Vanuit het Impulsplan (post-)Covid-19, vastgesteld op 25 januari 2022, is er budget beschikbaar om in 2022 evenementen financieel te ondersteunen. Als gevolg hiervan is een tijdelijke subsidieregeling van eenmalig € 50.000 beschikbaar gesteld voor de financiële ondersteuning van evenementen. Voor de grotere evenementen (B- & C-categorie) zijn eerdergenoemde fondsen niet altijd toereikend. Daarom wordt geadviseerd om een budget voor evenementen in de begroting op te nemen. Zodat ook evenementen uit een grotere categorie gefaciliteerd kunnen worden. Door de restricties van de afgelopen twee jaar en de daaraan gekoppelde opgelopen kosten kunnen sommige evenementenorganisaties nauwelijks het hoofd boven water houden. Dit is zorgelijk en onwenselijk.

De gemeente Rhenen wil graag een bijdrage leveren, zodat mooie tradities zoals de Rijnweek en Koningsdag doorgang kunnen blijven vinden. Die ondersteuning kan op verschillende manieren plaatsvinden. Denk bijvoorbeeld aan het leveren van extra gemeentelijke capaciteit, mogelijke subsidies voor grotere evenementen en extra mogelijkheden om evenementen te faciliteren.

Verwachte kosten:

€ 50.000 incidenteel (2023)

€ 100.000 per jaar

Wat kost het?

Overzicht baten en lasten (x € 1.000)	2023			2024	2025	2026
	Saldo van baten en lasten	Mutaties reserves	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat
Programma 5 – Economie & toerisme	1.191 N	33 V	1.158 N	1.109 N	1.108 N	1.107 N
Beleidsvoornemens	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N
Totaal	**1.191 N**	**33 V**	**1.158 N**	**1.109 N**	**1.108 N**	**1.107 N**

2.3 Programma 6 Veiligheid & handhaving

Maatschappelijk doel

Rhenen is een gemeente waar inwoners, bezoekers en ondernemers veilig zijn en zich veilig voelen.

Wat doen we nu?

Tot de reguliere activiteiten behoren onder meer:

Openbare orde & veiligheid.
de criminaliteitsaanpak, ondermijning, buurtbemiddeling, demonstraties, brandweerzorg, crisisbeheersing en geneeskundige zorg.

Handhaving
Toezicht, juridische en bestuurlijke handhaving en de taken van de boa's.

Wat gaan we nog meer doen?

Op dit moment zijn er geen concrete beleidsvoornemens. Wel zien we ontwikkelingen, die in de toekomst financiële middelen zullen vragen. De ontwikkelingen zijn hieronder benoemd.

Welke ontwikkelingen zien we?

De nieuwe Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging zullen gevolgen hebben voor toezicht en handhaving. Er is nog geen indicatie te geven van de (extra) kosten die dit met zich mee zal brengen.

Wat kost het?

Overzicht baten en lasten	2023			2024	2025	2026
(x € 1.000)	Saldo van baten en lasten	Mutaties reserves	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat
Programma 6 – Veiligheid & handhaving	2.312 N	56 V	2.256 N	2.271 N	2.270 N	2.270 N
Beleidsvoornemens	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N
Totaal	**2.312 N**	**56 V**	**2.256 N**	**2.271 N**	**2.270 N**	**2.270 N**

2.3 Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen

Doel

In dit programma zijn de middelen verantwoord, die vooraf geen bepaald bestedingsdoel hebben of niet toe te rekenen zijn aan de inhoudelijke programma's. Voorbeelden hiervan zijn: belastingen, uitkeringen uit het gemeentefonds, treasury, dividend en onverdeelde lasten (stelposten).

Wat doen we nu?

Tot de reguliere activiteiten horen onder meer:

Belastingen

Alle belastingopbrengsten en de dienstverleningsovereenkomst uitvoering belastingen met de gemeente Ede.

Overige dekkingsmiddelen

Uitkeringen uit het gemeentefonds, rentelasten en vennootschapsbelasting.

Wat gaan we nog meer doen?

Op dit moment zijn er geen concrete beleidsvoornemens.

Welke ontwikkelingen zien we?

Op dit moment zijn er geen concrete ontwikkelingen.

Wat kost het?

Overzicht baten en lasten	2023			2024	2025	2026
(x € 1.000)	Saldo van baten en lasten	Mutaties reserves	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat	Geraamd resultaat
Programma 7 – Algemene dekkingsmiddelen	36.995 V	21 V	37.016 V	36.577 V	37.855 V	35.129 V
Beleidsvoornemens	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N
Totaal	**36.995 V**	**21 V**	**37.016 V**	**36.577 V**	**37.855 V**	**35.129 V**

H3 FINANCIËLE BEGROTING

De financiële begroting bestaat uit (een toelichting op):

3.1 Uitgangspunten
3.2 Financieel beeld 2023 - 2026
3.3 Exploitatie 2023 - 2026
3.4 Geprognosticeerde balans 2023 - 2026

3.1 Uitgangspunten

3.1.1 Inleiding

Dit onderdeel gaat over de uitgangspunten die in deze nota zijn gebruikt bij het opstellen van de ramingen 2023 tot en met 2026. De raad heeft in de financiële verordening besloten deze uitgangspunten ook te hanteren bij het opstellen van de begroting 2023 inclusief de meerjarenraming 2024-2026. Omdat de economische ontwikkelingen onzeker zijn, zal het college deze uitgangspunten bij het opstellen van de begroting opnieuw tegen het licht houden. Over eventuele aanpassingen zult u vanzelfsprekend worden geïnformeerd.

Nr.	Exploitatie en balans	Indexering	Toelichting
1.	***Loon en prijs-ontwikkelingen***		
1.1	Loonindexering	2023: 3,80% 2024: 4,65% 2025: 4,55% 2026: 4,35%	De loonstijgingen zijn gebaseerd op de prognose van het Centraal Planbureau voor het percentage prijs overheidsconsumptie beloning werknemers (CEP maart 2022). Dat percentage is verhoogd met 0,50% voor de werkgeverslasten en 0,25% voor de incidentele loonontwikkeling.
1.2	Prijsontwikkeling	*Jeugd maatwerk* 2023: 4,61% 2024: 3,60% 2025: 3,93% 2026: 3,76% *Overig:* 2023: 2,30% 2024: 2,40% 2025: 2,40% 2026: 1,90%	De prijsontwikkelingen bij jeugd maatwerk zijn gebaseerd op het OVA percentage. De percentages zijn afkomstig van de Nederlandse zorgautoriteit en van de prognoses van het Centraal Planbureau (CEP maart 2022). De aangegeven percentages zijn gebaseerd op t-1. Het gepresenteerde percentage 2023 is de verwachte prijsontwikkeling in 2022. Dit is overeenkomstig de afspraken die hierover in regionaal verband zijn gemaakt. De prijsontwikkelingen bij de overige budgetten zijn gebaseerd op de prognose van het Centraal Planbureau voor de prijs materiële overheidsconsumptie (CEP maart 2022).
2.	***Rente en renteomslag***		
2.1	Rente kortlopende geldleningen	2023-2026: 0,00%	Het percentage is gebaseerd op een kortlopende geldlening van 1 jaar.
2.2	Rente langlopende geldleningen	2023-2026: 2,00%	Het percentage is gebaseerd op de rente van een 30 jarige lineaire geldlening (peildatum eind mei).
2.3	Rente grondexploitatie	2023-2026: 1,63%	Het percentage is overeenkomst de financiële wet- en regelgeving gebaseerd op het gewogen gemiddelde percentage van de geldleningen op 1-1-2023. Dit percentage is vervolgens gerelateerd aan de verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen.
2.4	*Rente omslagpercentage*	2023-2026: 1,41%	Het renteomslagpercentage is berekend door de centraal verantwoorde rentelasten te verminderen met de rentebaten en de rente die wordt toegerekend aan de grondexploitatie. De uitkomst daarvan wordt gerelateerd aan de boekwaarde van de vaste activa. Met het renteomslagpercentage worden de rentelasten toegerekend aan de (deel)programma's.
3.	***Overige uitgangspunten***		
3.1	Gewogen inflatiepercentage	2023: 4,89% 2024: 2,96% 2025: 2,94% 2026: 2,51%	Het gewogen inflatiepercentage is een combinatie van de verwachte prijs- en loonontwikkeling. In het percentage 2023 is ook rekening gehouden met het effect van de nacalculatie van 2022.
3.2	Indexering subsidies	2023: 2,30% 2024: 2,40% 2025: 2,40% 2026: 1,90%	In de ramingen is rekening gehouden met een indexering van de subsidies met de prijs materiële overheidsconsumptie. Zie ook 1.2.
3.3	Volumegroei jeugd, WMO, schulden en armoede		In de ramingen voor de WMO, Jeugd, schulden en armoede is voor de jaren 2023 tot en met 2026 geen rekening gehouden met volumegroei.
3.4	Uitkering gemeentefonds		In de ramingen zijn de gevolgen van de meicirculaire 2022 meegenomen.
3.5	*Overheadpercentages*	2023 tot en met 2026: 88% en 57%	In de tarieven voor de bestemmingsheffingen is rekening gehouden met de volgende overheadpercentages: 1. Medewerkers gemeentehuis: 88% 2. Medewerkers Remmerden: 57%

3.2 Financieel beeld

De financiële begroting bestaat uit (een toelichting op):

3.2.1 Inleiding
3.2.2 Resultaten
3.2.3 Financiële positie

3.2.1 Inleiding

Een gezonde financiële huishouding is cruciaal om te kunnen investeren in de samenleving. Het gemeentelijk huishoudboekje moet dus op orde zijn. De afgelopen jaren had de gemeente een solide financiële positie. Deze positie werd bevestigd door de provincie als toezichthouder en door de accountant. In dit onderdeel gaan we in op de begrotingsresultaten 2023-2026 en staan we op basis van een aantal kengetallen stil bij de ontwikkeling van de financiële positie.

3.2.2 Resultaten 2023 - 2026

De resultaten laten met uitzondering van het jaar 2026 forse voordelen zien.

2023: €1.963 V 2025: € 2.620 V
2024: €1.506 V 2026: € 147 N

De voordelen zijn vooral het gevolg van de uitkomsten van de meicirculaire 2022*. Verder zijn de begrotingsresultaten vrijwel volledig structureel van aard. Dat is gunstig voor het bepalen van het toezichtregiem door de provincie.

** Een toelichting op de gevolgen van de meicirculaire ontvangt u middels een afzonderlijke informatienota.*

De hiervoor gepresenteerde resultaten hebben zich na de vaststelling van de begroting 2022 inclusief de meerjarenraming 2023 - 2025 als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling resultaten 2023 - 2026 (x 1.000)	Meerjaren-raming 2023 - 2026	Vastgestelde wijzigingen tot en met april	Wijzingen perspectief-nota	Geraamd resultaat
2023	11 V	150 V	1.802 V	1.963 V
2024	53 V	136 V	1.317 V	1.506 V
2025	51 V	320 V	2.249 V	2.620 V
2026	51 V	320 V	518 N	147 N

** Vertrekpunt 2026 is gelijk aan 2025*

De belangrijkste bijstellingen die zich bij de uitwerking van de perspectiefnota hebben voorgedaan betreffen de gevolgen van de meicirculaire 2022 en de verwerking van de hogere loon- en prijsontwikkelingen.

Nadere toelichting resultaten 2023 - 2026

In het resultaat van een gemeente kan op verschillende manieren een onderscheid worden aangebracht. De financiële regelgeving maakt een verschil tussen het resultaat van baten en lasten (voorheen resultaat voor bestemming) en het geraamd resultaat (voorheen resultaat na bestemming). Het verschil tussen de beide resultaten zit in de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. De gemeenteraad is bevoegd om binnen bepaalde voorwaarden de reserves meer of minder in te zetten ten gunste van de exploitatie.

Uitsplitsing geraamd resultaat in het saldo van baten en lasten en mutaties reserves

Uitsplitsing jaren 2023 - 2026 (x 1.000)	Geraamd resultaat	Saldo van baten en lasten	Mutaties reserves
2023	1.963 V	1.676 V	287 V
2024	1.506 V	1.273 V	233 V
2025	2.620 V	2.337 V	283 V
2026	147 N	381 N	234 V

Voor een oordeel over de financiële positie van de gemeente wordt het resultaat vaak onderverdeeld in een structureel en incidenteel resultaat. Een voordelig structureel resultaat laat zien dat de structurele lasten volledig zijn gedekt met structurele baten. Een voordelig structureel resultaat speelt een belangrijke rol bij het bepalen van het toezichtregiem door de provincie.

Uitsplitsing geraamd resultaat in een structureel en incidenteel resultaat

Uitsplitsing jaren 2023 - 2026 (x 1.000)	Geraamd resultaat	Structureel resultaat	Incidenteel resultaat
2023	1.963 V	1.908 V	55 V
2024	1.506 V	1.490 V	16 V
2025	2.620 V	2.604 V	16 V
2026	147 N	163 N	16 V

Een uitgebreide toelichting van de structurele resultaten volgt hierna bij de toelichting op de financiële positie.

Overzicht incidentele baten en lasten

Meicirculaire 2022

De resultaten van de meicirculaire vallen over de periode tot en met 2025 zeer positief uit. Het kabinet Rutte IV gaat in de jaren tot en met 2025 meer uitgeven. Tot en met 2025 geldt voor de groei van het gemeentefonds de methodiek dat wanneer de rijksuitgaven stijgen, het gemeentefonds evenredig meegroeit. Omgekeerd geldt hetzelfde: dalen de rijksuitgaven als gevolg van bezuinigingen, dan daalt het gemeentefonds evenredig mee. Dit noemen we ook wel de accressystematiek. De verwachte hogere uitgaven bij het Rijk zien we in de meicirculaire terug in een hogere uitkering uit het gemeentefonds. Deze stijging omvat ongeveer € 1 miljard in 2022 en loopt op tot ongeveer € 5 miljard in 2025. Een nadeel van deze systematiek is dat het beeld van de rijksuitgaven tussen mei en september vaak fluctueert. Vanaf 2026 is een andere accresssytematiek van toepassing. Daarom heeft het Rijk het accres in dat jaar vastgezet op € 840 miljoen. Dit bedrag wordt jaarlijks alleen bijgesteld met de loon- en prijsbijstelling. Hiermee beoogd het Rijk een stabielere ontwikkeling van de uitkering uit het gemeentefonds.
De meicirculaire laat voor onze gemeente de volgende uitkomsten zien:

2023: € 2.814.000 V
2024: € 3.012.000 V
2025: € 4.160.000 V
2026: € 2.281.000 V

In deze uitkomsten zitten ook de effecten van de hogere inflatie. In welke mate de hogere prijs- en looninflatie is afgedekt in de perspectiefnota zal de komende periode moeten blijken. Voor de gehanteerde uitgangspunten verwijzen wij u naar pagina 40.

Het Centraal Planbureau verwacht dat het Rijk de voorgenomen ambities met enige vertraging zal realiseren. Dit betekent dat de uitgaven van het Rijk lager zullen uitvallen dan nu in de Voorjaarsnota is gepresenteerd. Gemeenten zien dat effect direct terug in een lagere uitkering uit het gemeentefonds. Uit ons netwerk horen wij dat gemeenten moeten waken om niet in de valkuil te stappen van het blindstaren op het hogere accres, om de bestuurlijke ambities te realiseren. Vanuit dat perspectief is enig voorbehoud bij het inzetten van de financiële ruimte op zijn plaats.

3.2.3 Financiële positie

Conclusie financiële positie

De financiële positie van de gemeente is redelijk tot goed te noemen. Voor de jaren 2023-2025 is sprake van forse voordelige resultaten. Deze liggen tussen de € 1,5 en € 2,7 miljoen per jaar. In 2026 slaat het voordelige resultaat om in een tekort van bijna € 150.000. De structurele resul-

taten laten voor die jaren hetzelfde beeld zien. Het kengetal over het weerstandsvermogen is in deze rapportage niet geactualiseerd, maar was in de jaarstukken 7,2. Verder zijn er nauwelijks risico's bij de grondexploitaties. Tenslotte zien we een gunstige ontwikkeling bij het kengetal over de belastingcapaciteit. Ten opzicht van de jaarstukken 2021 neemt de ruimte toe met 15%. Tegenover dit positieve beeld staan de oplopende schuldquotes. Deze bewegen zich de komende jaren naar waarden die landelijk als meest risicovol worden aangemerkt. Door de oplopende schuldquotes zien we een daling van de solvabiliteit. Hierdoor beweegt het kengetal over de solvabiliteit zich van de categorie minst risicovol naar de categorie neutraal. De oplopende schuldquotes en de dalende solvabiliteit vragen de komende jaren zeker aandacht. Belangrijk is echter dat we de rentelasten die met de schulden samenhangen kunnen betalen. Niet alleen nu, maar ook in de toekomst.

NB. Enige relativering bij de ontwikkeling van de schuldquotes en de solvabiliteit is op zijn plaats. Het gepresenteerde beeld is een momentopname. Verder vertegenwoordigt de balans van de gemeente geen volledig beeld van de vermogenspositie. Dit hangt samen met de specifieke wet- en regelgeving. Op dit moment wordt de vaste activa gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Deze regelgeving zorgt ervoor dat een deel van het bezit zoals gronden niet op de balans staan. Ook mag de gemeente haar bezit niet herwaarderen. Tenzij er sprake is van een duurzame waardevermindering. Op dat moment dient een afwaardering van het bezit plaats te vinden. Hiertegenover staat dat gemeenten investeringen met een maatschappelijk nut wel mogen activeren. Deze investeringen leveren in het economisch verkeer echter nauwelijks geld op. Dit doet echter niets af aan de trend die we signaleren

	Kengetallen gemeente Rhenen							"Normen" GTK 2020 provincie*		
Kengetal ultimo jaar	JRR 2020	JRR 2021	VJR 2022	PPN 2023 2023	PPN 2023 2024	PPN 2023 2025	PPN 2023 2026	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
1 Structurele exploitatieruimte	-0,2%	5,6%	-0,4%	3,6%	2,8%	4,8%	-0,3%	>0%	0%	<0%
2.1 Netto-schuldquote	72%	67%	87%	90%	115%	118%	125%	<90%	90%-130%	>130%
2.2 Netto-schuldquote gecorrigeerd	60%	56%	79%	84%	109%	112%	119%	<90%	90%-130%	>130%
3 Weerstandsvermogen	3,6	7,2	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	>1,0	0,8 ≤ x < 1,0	<0,8
4 Grondexploitatie	0,3%	0,1%	1,0%	-0,6%	-0,3%	-0,8%	0,0%	<20%	20%-35%	>35%
5 Belastingcapaciteit	105%	110%	95%	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	<95%	95%-105%	>105%
6 Solvabiliteitsratio	36%	35%	31%	30%	26%	25%	24%	>50%	20%-50%	<20%

**GTK: Gemeenschappelijk financieel toezichtkader 2020 van de provincies*

Toelichting financiële kengetallen

Een uitgebreidere toelichting op de financiële kengetallen kunt u opvragen door op de link te drukken.

Toezicht provincie

Om in aanmerking te komen voor het gewenste repressief toezicht van de provincie dient de begroting in ieder geval reëel en structureel sluitend te zijn. Structureel sluitend betekent dat de structurele lasten zijn gedekt door structurele baten. De provincie toetst dit uitgangspunt op basis van het 1e jaar. Vertoond dat jaar een tekort dan wordt het laatste jaar hierop beoordeeld. Als de nieuwe (meerjaren)begroting wederom het 1e jaar een tekort vertoond, dan dienen de laatste 2 jaar reëel en structureel sluitend te zijn. Het huidige financieel beeld laat met uitzondering van 2026 voordelige structurele resultaten zien. Op basis van het huidige financiële beeld lijkt de verwachting gerechtvaardigd dat onze gemeente in aanmerking zal komen voor repressief toezicht.

3.3 Exploitatie

Het onderdeel exploitatie is opgebouwd uit:

3.3.1 Inleiding
3.3.2 Exploitatie
3.3.3 Toelichting op de exploitatie

3.3.1 Inleiding

De exploitatie van een gemeente bestaat uit de baten en lasten inclusief reserves van zeven programma's. Een programma is een samenhangende verzameling van activiteiten. Deze worden uitgevoerd om de beoogde bestuurlijke doelen binnen een programma te realiseren.

Een belangrijk onderdeel van de perspectiefnota is het actualiseren van de budgetten van de meerjarenbegroting 2022 inclusief de vastgestelde wijzigingen. Dit is nodig om tijdig te kunnen anticiperen op mogelijke tekorten of inzicht te krijgen in een positieve ontwikkeling van het resultaat. Tekorten dienen bij het opstellen van de begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026 te zijn opgelost. Financiële ruimte biedt extra ruimte om incidenteel of structureel te kunnen investeren in bestuurlijke ambities of het versterken van de vermogenspositie. Het is belangrijk om in de afwegingen de risico's en onzekerheden die op dat moment bekend zijn erbij te betrekken.

De budgetten zijn in april/mei 2022 beoordeeld. Dit is gebeurd in gesprekken met de budgetverantwoordelijk medewerkers waarbij de inzichten zijn verwerkt in de nieuwe prognoses. Hierbij is rekening gehouden met de realisatie van het lopende jaar en met de structurele effecten van de jaarstukken 2021. In de gepresenteerde resultaten zijn ook de effecten van de meicirculaire 2022 verwerkt.
Hoewel de nieuwe prognose op een zorgvuldige manier tot stand is gekomen blijft het moeilijk om sommige budgetten vooraf goed te voorspellen. Voorbeelden hiervan zijn de open einde regelingen en de fluctuaties in de uitkering uit het gemeentefonds.

3.3.2 Exploitatie

Ontwikkeling geraamd resultaat per programma

In onderstaande tabel is per programma de samenstelling van het geraamd resultaat gepresenteerd. Het geraamd resultaat bestaat het saldo van baten en laten minus de mutaties reserves. Het totaal geraamd resultaat is gelijk aan het begrotingsresultaat over 2023.

Overzicht baten en lasten (€ x 1.000)	2023 Saldo van B&L	Reserves	Geraamd resultaat
Programma 1 - Bedrijfsvoering	8.510 N	42 V	8.468 N
Programma 2 - Dienstverlening	675 N	0 N	675 N
Programma 3 - Fysiek	3.526 N	93 V	3.432 N
Programma 4 - Sociaal maatschappelijk	19.105 N	42 V	19.063 N
Programma 5 - Economie & toerisme	1.191 N	33 V	1.158 N
Programma 6 - Veiligheid & handhaving	2.312 N	56 V	2.256 N
Programma 7 - Algemene dekkingsmiddelen	36.995 V	21 V	37.017 V
Totaal	**1.676 V**	**287 V**	**1.963 V**

Het overzicht van de baten en lasten 2023 per deelprogramma en product kunt u opvragen door op de link te drukken.

Overzicht 2023 per deelprogramma en product

Het overzicht van baten en lasten 2024-2026 per programma kunt u opvragen door op de link te drukken.

Overzicht 2024 - 2026 per programma

Het overzicht 2024-2026 per deelprogramma en product kunt u opvragen door op de link te drukken.

Overzicht 2024-2026 per deelprogramma en product

3.3.3 Toelichting op de exploitatie

In dit onderdeel zijn per programma de financiën gepresenteerd en is een toelichting gegeven van de bijstellingen die in deze nota hebben plaatsgevonden.

In onderstaande tabellen zijn per programma de ontwikkeling van de financiën gepresenteerd. Het vetrekpunt wordt gevormd door de meerjarenraming 2023-2025 uit de begroting 2022.

Over deze meerjarenraming is de raad geïnformeerd bij de behandeling van de begroting 2022. Ter vergelijking van de cijfers 2023 zijn ook de cijfers van de begroting 2022 na de voorjaarsrapportage en de jaarrekening 2021 gepresenteerd. Na ieder programma is een financiële toelichting opgenomen van de financiële bijstellingen die bij de Perspectiefnota hebben plaatsgevonden. Daarbij vormt de financiële de bijgestelde meerjarenraming 2023 uit de begroting 2022 het uitgangspunt.

Programma 1 - Bedrijfsvoering

(x € 1.000)	Begroting 2022 - boekjaar 2023				Begroting 2022	Jaarrekening 2021
	vastgesteld in november 2021	vastgestelde wijzigingen tot en met 1 april	wijzigingen perspectiefnota	na wijzigingen perspectiefnota	na wijzigingen voorjaarsnota	werkelijk
Baten	60 V	51 N	4 N	57 V	87 V	47 V
Lasten	8.084 N	28 N	455 N	8.567 N	8.813 N	7.680 N
Saldo van baten en lasten (A)	***8.023 N***	***28 N***	***459 N***	***8.510 N***	***8.726 N***	***7.634 N***
Onttrekking uit reserves	42 V	0 N	0 N	42 V	379 V	255 V
Toevoeging aan reserves	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N	144 N
Mutaties reserves (B)	***42 V***	***0 N***	***0 N***	***42 V***	***379 V***	***111 V***
Geraamd resultaat (A+B)	**7.981 N**	**28 N**	**459 N**	**8.468 N**	**8.347 N**	**7.523 N**

Overzicht vastgestelde wijzigingen per 1 april

Tabel per deelprogramma en product

PROGRAMMA 1 - BEDRIJFVOERING

Toelichting verschil saldo baten en lasten (A) **(€ x 1.000)**

1. Verschuiving van receptie naar bestuurssecretariaat *51 N*

We zetten ons in om onze dienstverlening verder te verbeteren. Daarom zijn we vanaf 1 april een pilot gestart met een KlantContactCentrum* op afstand. De eerste resultaten hiervan zijn positief. Verder zullen we in de toekomst bij de receptie een digitaliseringsslag gaan maken. Daarnaast zien we dat de personeelsbezetting bij het bestuurssecretariaat de afgelopen jaren kwetsbaar is gebleken. Gelet op deze ontwikkelingen is een deel van de formatie van de receptie ondergebracht bij het bestuurssecretariaat.

** We maken hierbij gebruik van de diensten van Social Plus. Zij bieden kansen aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.*

2. Kosten (voormalig) wethouders *30 N*

Actualisatie kosten voormalig wethouders waaronder APPA ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Betreft kosten premie opbouw APPA plan kapitaal en risico wethouders. Vanaf 2025 is het nadeel lager.

3. Ontwikkelingen formatie bedrijfsvoering *97 N*

De personele kosten bedrijfsvoering zijn vanaf 2023 met 97.000 toegenomen. Het aantal managers is in de nieuwe organisatievisie teruggebracht om een extra kwaliteitsimpuls te realiseren en de werkdruk bij de medewerkers te verminderen. Het vrijgekomen budget van € 101.500 is

ondergebracht in deelprogramma 7.2 “Overige algemene dekkingsmiddelen”. De formatie bij personeel en organisatie is structureel uitgebreid met 1,4 FTE. Hiervan is 0,9 FTE toegevoegd aan het onderdeel organisatie/participatie. De afgelopen jaren zien we dat de werkzaamheden sterk zijn toegenomen. Dit geldt ook voor de werkzaamheden bij personeelszaken. Daar heeft een uitbreiding plaatsgevonden van 0,5 FTE. In de huidige arbeidsmarkt nemen de werkzaamheden op gebied van werving en selectie toe. Verder zullen we een een impuls moeten geven aan de digitalisering. De kosten van de personele uitbreiding van 98.500 zijn gedekt uit het budget organisatieontwikkeling (31.000) en uit restformaties. Tenslotte zijn de loonkosten vanaf 2023 verhoogd met 3,80%. Dekking vindt plaats uit de reservering die hiervoor is opgenomen in deelprogramma 7.2 "Overige algemene dekkingsmiddelen".

4. Digitale transformatie *114 N*

Informatisering en de beveiliging daarvan neemt de komende jaren grotere vormen aan en gaat sneller dan we van te voren hadden gedacht. Onderwerpen als data gedreven werken, robotisering en artificiële intelligence in bijvoorbeeld chatbots worden aangeboden vanuit de markt en passen steeds beter in het gemeentelijk speelveld van de digitale transformatie. Daarnaast bieden de programma’s door de VNG met onderwerpen zoals Common Ground en samen organiseren ruimte aan nieuwe digitale ontwikkelingen. Ook bij de gemeente Rhenen staan we niet stil al zijn we niet de gemeente die vooraan staat in deze nieuwe ontwikkelingen. Om deze ontwikkelingen echter vorm te geven zullen we in de komende jaren grote investeringen doen in nieuwe technologie om het voor inwoners en bedrijven maar ook voor de medewerkers van de gemeente efficiënter te maken om met digitale dienstverlening om te gaan. Met deze ontwikkelingen is het van belang de veiligheid van de digitale transformatie niet uit het oog te verliezen, we moeten zorgen dat onze gegevens veilig blijven en niet in handen vallen van individuen of bedrijven waar ze niet voor bestemt zijn. Een veilige informatievoorziening is hierbij noodzakelijk. Deze digitale transformatie is in de perspectiefnota 2022 als wettelijk/onvermijdelijk aangemerkt. In de begroting 2022 is het budget van 113.500 opgenomen in deelprogramma 7.2. Overige dekkingsmiddelen. In deze rapportage is het budget overgeheveld naar het inhoudelijke deelprogramma 1.3 Facilitair.

5. Overige verschillen	*167 N*
Saldo van baten en lasten (A)	**459 N**
Mutaties reserves (B)	**0 N**
Geraamd resultaat (A+B)	**459 N**

Toelichting overige verschillen Programma 1

Programma 2 - Dienstverlening

(x € 1.000)	Begroting 2022 - boekjaar 2023 vastgesteld in november 2021	vastgestelde wijzigingen tot en met 1 april	wijzigingen perspectiefnota	na wijzigingen perspectiefnota	Begroting 2022 na wijzigingen voorjaarsnota	Jaarrekening 2021 werkelijk
Baten	222 V	0 N	0 N	222 V	230 V	283 V
Lasten	838 N	0 N	59 N	897 N	962 N	911 N
Saldo van baten en lasten (A)	***616 N***	***0 N***	***59 N***	***675 N***	***732 N***	***628 N***
Onttrekking uit reserves	0 N	0 N	0 N	0 N	25 V	53 V
Toevoeging aan reserves	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N
Mutaties reserves (B)	***0 N***	***0 N***	***0 N***	***0 N***	***25 V***	***53 V***
Geraamd resultaat (A+B)	**616 N**	**0 N**	**59 N**	**675 N**	**707 N**	**575 N**

Tabel per deel-programma en product

PROGRAMMA 2 - DIENSTVERLENING

Toelichting verschil saldo baten en lasten (A) **(€ x 1.000)**

1. Verschuiving formatie van receptie naar burgerzaken *58 N*

Dit heeft te maken met een overheveling van de formatie van de receptie naar burgerzaken.

2. Overige verschillen ***1 N***

Saldo van baten en lasten (A) **59 N**

Mutaties reserves (B) **0 N**

Geraamd resultaat (A+B) **59 N**

Toelichting overige verschillen Programma 2

Programma 3 – Fysiek

(x € 1.000)	Begroting 2022 - boekjaar 2023 vastgesteld in november 2021	vastgestelde wijzigingen tot en met 1 april	wijzigingen perspectiefnota	na wijzigingen perspectiefnota	Begroting 2022 na wijzigingen voorjaarsnota	Jaarrekening 2021 werkelijk
Baten	6.437 V	2 V	1.021 V	7.460 V	6.552 V	7.172 V
Lasten	9.825 N	109 N	1.052 N	10.986 N	9.844 N	9.986 N
Saldo van baten en lasten (A)	***3.388 N***	***107 N***	***31 N***	***3.526 N***	***3.292 N***	***2.814 N***
Onttrekking uit reserves	116 V	0 N	0 N	117 V	408 V	593 V
Toevoeging aan reserves	24 N	0 N	0 N	24 N	24 N	34 N
Mutaties reserves (B)	***92 V***	***0 N***	***0 N***	***93 V***	***384 V***	***559 V***
Geraamd resultaat (A+B)	**3.296 N**	**107 N**	**30 N**	**3.432 N**	**2.908 N**	**2.255 N**

Overzicht vastgestelde wijzigingen per 1 april

Tabel per deel-programma en product

PROGRAMMA 3 - FYSIEK

Toelichting verschil saldo baten en lasten (A) **(€ x 1.000)**

1. Loonkosten verkeer en openbare ruimte *68 V*

Binnen deelprogramma verkeer en openbare ruimte is de stelpost voor de toevoeging van 3,8 fte medewerkers fysiek afgeraamd. Hiervoor in de plaats is 1,5 fte opgenomen. Een medewerker van Remmerden is gepensioneerd en wordt niet vervangen. De CAO loonontwikkeling is verwerkt.

2. L oonkosten ruimtelijke ordening *168 N*

Binnen deelprogramma ruimtelijke ontwikkeling is 2 fte RO opgenomen. Daarnaast is de CAO loonontwikkeling verwerkt.

3. Afvalstoffenheffing *0 N*

Bij de afvalstoffenheffing zijn de mutaties vanuit de evaluatie van het afvalbeleidsplan in het voorjaar 2022 verwerkt in 2023 en verder. De loonkosten voor de medewerkers in de binnen- en buitendienst zijn verhoogd met de CAO loonontwikkeling. De overhead op de binnendienst is verlaagd van 89% naar 88%, de overhead op de buitendienst is verlaagd van 64% naar 57%. Er is nog geen rekening gehouden met een eventuele verdere verbetering van het scheidings-percentage en een lagere hoeveelheid restafval. Of met een eventuele stijging van de kosten van verwerking als gevolg van hogere energietarieven. Daarnaast zal fase twee van het afval- en grondstoffenbeleid kosten met zich meebrengen.

4. Rioolheffing *0 N*

Binnen de rioolheffing zijn de loonkosten van de medewerkers in de binnen- en buitendienst verhoogd met CAO ontwikkeling. De overhead op de binnendienst is verlaagd van 89% naar 88%, de overhead op de buitendienst is verlaagd van 64% naar 57%. In 2022 wordt naar verwachting het nieuwe water-rioolplan vastgesteld. De consequenties van dit plan kunnen eerst na vaststelling verwerkt worden. Ten opzicht van het jaar 2023 uit de begroting 2022 is de opbrengst aangepast. In 2022 heeft de VNG een nieuwe modelverordening riool- en waterzorgheffing opgesteld. De nieuwe modelverordening vraagt om een aantal keuzes, die een gedegen voorbereiding vergen.

5. Overige verschillen	***69 V***
Saldo van baten en lasten (A)	**31 N**
Mutaties reserves (B)	**0 N**
Geraamd resultaat	***31 N***

Toelichting overige verschillen Programma 3

Programma 4 – Sociaal maatschappelijk

(x € 1.000)	Begroting 2022 - boekjaar 2023 vastgesteld in november 2021	vastgestelde wijzigingen tot en met 1 april	wijzigingen perspectiefnota	na wijzigingen perspectiefnota	Begroting 2022 na wijzigingen voorjaarsnota	Jaarrekening 2021 werkelijk
Baten	5.255 V	0 N	4 V	5.260 V	6.563 V	6.825 V
Lasten	23.911 N	13 N	440 N	24.365 N	26.359 N	25.841 N
Saldo van baten en lasten (A)	***18.656 N***	***13 N***	***436 N***	***19.105 N***	***19.795 N***	***19.016 N***
Onttrekking uit reserves	51 V	0 N	0 N	51 V	917 V	452 V
Toevoeging aan reserves	9 N	0 N	0 N	9 N	9 N	197 N
Mutaties reserves (B)	***42 V***	***0 N***	***0 N***	***42 V***	***908 V***	***254 V***
Geraamd resultaat (A+B)	**18.614 N**	**13 N**	**436 N**	**19.063 N**	**18.887 N**	**18.761 N**

Overzicht vastgestelde wijzigingen per 1 april

Tabel per deel-programma en product

PROGRAMMA 4 - SOCIAAL MAATSCHAPPELIJK

Toelichting verschil saldo baten en lasten (A) **(€ x 1.000)**

Deelprogramma 4.0 - Sociaal domein

1. Kapitaallasten van 10 flexwoningen *78 N*

De gemeente Rhenen heeft 10 flexwoningen aangeschaft voor duurzame opvangplekken. De structurele huisvestingskosten zijn vanaf 2022 begroot in programma 3. De kapitaallasten zijn vanaf 2023 in deelprogramma 4.0 Sociaal domein vewerkt.

Deelprogramma 4.1 – Jeugd preventief

2. Specifieke uitkering onderwijsachterstanden (GOAB) *0 N*

Het rijk stelt jaarlijks GOAB gelden beschikbaar om goed onderwijsachterstandenbeleid te voeren. De specifieke uitkering die we van het Rijk krijgen is vanaf 2023 gestegen. De inkomsten en uitgaven van de GOAB gelden zijn meerjarig budgetair neutraal verwerkt in de perspectiefnota 2023.

3. Onderhoudsvoorziening Kind Centrum (KC) de Horizon *35 N*

Bij de oplevering van het gebouw KC de Horizon is met het schoolbestuur overeengekomen dat de gemeente Rhenen het eerste vijf jaar van het groot onderhoud op zich neemt. Op basis hiervan is een meerjarig onderhoudsplan voor het nieuwe IKC Daltonschool opgesteld. Met ingang van 2022 worden de toevoeging aan de onderhoudsvoorziening en de kosten voor groot onderhoud geraamd. Na vijf jaar, in 2027, wordt de verplichting voor het groot onderhoud (en een eventueel saldo in de voorziening) overgedragen aan het schoolbestuur.

Deelprogramma 4.2 – Jeugd maatwerk

4. Indexatie Jeugdzorg budgetten *113 N*

De jeugdzorgbudgetten voor 2023 en verder zijn met 1,99% geïndexeerd. Verder is op basis van het aantal inwoners in Rhenen de bijdrage aan de Jeugdhulpregio FoodValley bijgesteld.

Deelprogramma 4.3 – Maatschappelijke ondersteuning preventief

5. Exploitatie MFG Bestegoed *87 N*

Bij het multifunctionele gebouw 't Bestegoed zijn er op dit moment geen horeca-actviteiten. De budgetten zijn bij de perspectiefnota 2023 e.v. stuctureel verlaagd naar nihil. De gemeente is in gesprek met een stichting die de horeca activiteiten op zich wil nemen. Verder zijn de dotatie voorziening groot onderhoud en de reguliere onderhouds- en huisvestingskosten structureel verhoogd. Dit omdat bij het verlengen van huurcontract met het Gezondheidscentrum is afgesproken dat de gemeente het onderhoud van de installaties op zich neemt.

6. Mantelzorgondersteuning *50 N*

Bij de perspectiefnota 2022 is motie 8.M.7. Mantelzorgondersteuning aangenomen voor de uitvoering van het plan Mantelzorgondersteuning. Hiervoor is meerjarig het budget Huishoudelijke Ondersteuning Mantelzorgers (HOM) binnen het deelprogramma maatschappelijke ondersteuning maatwerk voor een bedrag van € 50.000 overgeheveld.

7. Werkplaats de Steiger *0 N*

Voor werkplaats de Steiger is vanaf 2023 structureel € 40.000 begroot. De dekking hiervan is gevonden binnen de eigen budgetten van welzijnsprofessionals € 20.000 en Mantelzorgondersteuning € 20.000.

Deelprogramma 4.4 – Maatschappelijke ondersteuning maatwerk

8. Begeleiding individueel voor de Wmo (wet maatschappelijke ondersteuning *150 N*

Begeleiding individueel Wmo is met name gericht op het individu en het betreft reguliere of specialistische zorg aan volwassenen. Vanaf 2021 is er een sterke stijging in de kosten van begeleiding individueel te zien. De stijging is veroorzaakt door ophoging van indicaties, complexere problematiek en hogere uitnutting van de beschikte uren (verzilveringspercentages). De stijging van de afgelopen jaren laat een structurele lijn zien. De zorgkosten voor begeleiding individueel zijn hierdoor structureel met € 150.000 opgehoogd.

9. Huishoudelijke ondersteuning *100 V*

De gemeente Rhenen werkt nu een aantal jaren met het indiceren op basis van aantal uren maal tarief. De verzilveringspercentage valt een aantal jaren structureel lager uit. Ook heeft de verwachte aanzuigende werking van het abonnementstarief nauwelijks plaatsgevonden . Dit levert een voordeel op van € 100.000 structureel.

10. HOM regeling *50 V*

Overheveling van het meerjarig budget Huishoudelijke Ondersteuning Mantelzorgers (HOM) van € 50.000 naar het deelprogramma maatschappelijke ondersteuning preventief.

11. Invoering Wet verplichte GGZ (advies- en meldpunt verwarde personen) *30 N*

Vanaf 2022 is de pilot Advies- en meldpunt verwarde personen omgezet naar structureel beleid. Voor de pilot was reeds een bedrag van € 17.000 structureel beschikbaar (invoering wet verplichte GGZ). Er is nu strucutureel € 30.000 toegevoegd aan het budget. De structurele dekking was opgenomen in programma 7.

Deelprogramma 4.5 – Participatie preventief

12. Wet Inburgering *37 N*

Met ingang van 1 januari 2022 is de nieuwe Wet Inburgering 2021 in werking getreden. De gemeente Veendaal voert deze wet voor de gemeente Rhenen uit. Voor de dekking van de meerjarige uitvoeringskosten van deze nieuwe Wet Inburgering is een bedrag van € 73.000 per jaar nodig. Bij de begroting 2022 was reeds rekening gehouden met een budget van € 36.000. Het restant van € 37.000 is bij de perspectiefnota 2023 structureel opgenomen.

Deelprogramma 4.6 – Participatie maatwerk

13. Gebundelde uitkering Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz *71 V*

Gemeenten ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004.
In de perspectiefnota 2023 heeft er een structurele (meerjarige) bijstelling van de BUIG-lasten plaatsgevonden. Bij het opstellen van de begroting 2022 was uitgegaan van een hoger aantal (bijstand)dossiers die meerjarig een dalende trend liet zien. Dit is aangepast aan het nieuw landelijk beeld waarbij het aantal uitkeringsgerechtigde lager is en dit aantal meerjarig gelijk blijft. Dit levert een voordeel op van € 280.000.
Voor de loonkostensubsidie zien we een stijgende trend. In de perspectiefnota 2023 is hiermee rekening gehouden. Het budget voor de loonkostensubsidie is verhoogd met € 56.000 (nadeel). Verder zijn de inkomsten structureel bijgesteld op basis van het nader voorlopig budget 2022 van het Rijk van € 153.000 (nadeel).

14. Overige verschillen	***77 N***
Saldo van baten en lasten (A)	**436 N**
Mutaties reserves (B)	**0 N**
Geraamd resultaat (A+B)	**436 N**

Toelichting overige verschillen Programma 4

Programma 5 – Economie & toerisme

(x € 1.000)	Begroting 2022 - boekjaar 2023 vastgesteld in november 2021	vastgestelde wijzigingen tot en met 1 april	wijzigingen perspectiefnota	na wijzigingen perspectiefnota	Begroting 2022 na wijzigingen voorjaarsnota	Jaarrekening 2021 werkelijk
Baten	298 V	0 N	102 N	196 V	266 V	362 V
Lasten	1.431 N	0 N	44 V	1.387 N	1.807 N	1.439 N
Saldo van baten en lasten (A)	***1.133 N***	***0 N***	***59 N***	***1.191 N***	***1.541 N***	***1.077 N***
Onttrekking uit reserves	42 V	0 N	7 N	34 V	438 V	32 V
Toevoeging aan reserves	2 N	0 N	0 N	2 N	2 N	18 N
Mutaties reserves (B)	***40 V***	***0 N***	***7 N***	***33 V***	***436 V***	***14 V***
Geraamd resultaat (A+B)	**1.092 N**	**0 N**	**66 N**	**1.158 N**	**1.105 N**	**1.063 N**

Overzicht vastgestelde wijzigingen per 1 april

Tabel per deel-programma en product

PROGRAMMA 5 - ECONOMIE & TOERISME

Toelichting verschil saldo baten en lasten (A) **(€ x 1.000)**

1. Structurele nadeel op de exploitatiebijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Regio Foodvalley *25 N*

De gemeente Rhenen werkt met 7 andere gemeenten in de Regio Foodvalley. Elk jaar wordt een kaderbrief en begroting opgesteld. Vanaf 2023 blijkt een structureel tekort van € 25.000 voor de strategische agenda (Humancapital, innovatie en fysieke randvoorwaarden).

2. Verlaging budget groot onderhoud Monumenten en stadswallen *45 V*

In 2021 is gevraagd om het meerjarige onderhoudsplan stadswallen opnieuw te beoordelen. Uit deze beoordeling is gebleken dat de totale kosten voor groot onderhoud veel lager uitvallen. Hierdoor heeft een structurele bijstelling plaatsgevonden aan de voorziening groot onderhoud van € 36.000 (voordeel). Daarnaast verwachten we lagere kosten aan onder andere beheer van de stadswallen € 10.000 (voordeel).

3. Struturele subsidieverstrekking Lokale omroep *12 N*

Voor het instandhouden van de Lokale omroep in Rhenen is structureel een subsidie opgenomen.

4. Nadeel op de personeelkosten *18 N*

Onder andere door het vervallen van detacheringsinkomsten Regio Foodvalley door uitdienst-treding van een medewerker.

5. Overige verschillen	***49 N***
Saldo van baten en lasten (A)	**59 N**

PROGRAMMA 5 - ECONOMIE & TOERISME

Toelichting verschil mutatie reserve (B) **(€ x 1.000)**

1. Overige verschillen	***7 N***
Mutaties reserves (B)	**7 N**
Geraamd resultaat (A+B)	**66 N**

Toelichting overige verschillen Programma 5

Programma 6 – Veiligheid & handhaving

(x € 1.000)	Begroting 2022 - boekjaar 2023 vastgesteld in november 2021	vastgestelde wijzigingen tot en met 1 april	wijzigingen perspectiefnota	na wijzigingen perspectiefnota	Begroting 2022 na wijzigingen voorjaarsnota	Jaarrekening 2021 werkelijk
Baten	26 V	0 N	0 N	26 V	114 V	57 V
Lasten	2.205 N	9 N	124 N	2.338 N	2.409 N	2.299 N
Saldo van baten en lasten (A)	***2.180 N***	***9 N***	***124 N***	***2.312 N***	***2.294 N***	***2.242 N***
Onttrekking uit reserves	56 V	0 N	0 N	56 V	111 V	75 V
Toevoeging aan reserves	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N	31 N
Mutaties reserves (B)	***56 V***	***0 N***	***0 N***	***56 V***	***111 V***	***44 V***
Geraamd resultaat (A+B)	**2.124 N**	**9 N**	**124 N**	**2.256 N**	**2.183 N**	**2.198 N**

Overzicht vastgestelde wijzigingen per 1 april

Tabel per deel-programma en product

PROGRAMMA 6 - VEILIGHEID & HANDHAVING

Toelichting verschil saldo baten en lasten (A)	(€ x 1.000)
1. Hogere bijdrage aan de Veiligheidsregio Utrecht (VRU)	*34 N*
2. Hogere salarislasten met name door toerekening groene BOA	*57 N*
3. Overige verschillen	*32 N*
Saldo van baten en lasten (A)	**124 N**
Mutaties reserves (B)	**0 N**
Geraamd resultaat (A+B)	**124 N**

Toelichting overige verschillen Programma 6

Programma 7 – Algemene dekkingsmiddelen

(x € 1.000)	Begroting 2022 - boekjaar 2023 vastgesteld in november 2021	vastgestelde wijzigingen tot en met 1 april	wijzigingen perspectiefnota	na wijzigingen perspectiefnota	Begroting 2022 na wijzigingen voorjaarsnota	Jaarrekening 2021 werkelijk
Baten	35.909 V	554 V	3.036 V	39.499 V	37.399 V	36.558 V
Lasten	2.196 N	246 N	62 N	2.504 N	1.876 N	1.278 N
Saldo van baten en lasten (A)	***33.713 V***	***308 V***	***2.974 V***	***36.995 V***	***35.523 V***	***35.280 V***
Onttrekking uit reserves	80 V	0 N	0 N	80 V	153 V	612 V
Toevoeging aan reserves	58 N	0 N	0 N	58 N	59 N	684 N
Mutaties reserves (B)	***21 V***	***0 N***	***0 N***	***21 V***	***94 V***	***72 N***
Geraamd resultaat (A+B)	**33.734 V**	**308 V**	**2.974 V**	**37.017 V**	**35.617 V**	**35.207 V**

Overzicht vastgestelde wijzigingen per 1 april

Tabel per deel-programma en product

PROGRAMMA 7 - ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Toelichting verschil saldo baten en lasten (A) **(€ x 1.000)**

1. Reservering prijsontwikkelingen *132 N*

De begroting 2022 is opgesteld op het prijsniveau 2021. Om de prijsstijgingen in de programma's te kunnen opvangen zijn in dit programma reserveringen opgenomen. Naast een algemeen budget is er een specifiek budget voor prijsontwikkelingen in de jeugdzorg.De ervaring leert dat de prijsontwikkelingen bij de jeugdzorg een ander verloop hebben. In de perspectiefnota zijn de meeste budgetten op het prijsniveau 2022 gebracht. We houden echter in dit stadium voor prijsstijgingen in 2022 nog 75.000 achter de hand. Vanaf 2023 zijn de reserveringen bijgesteld op basis van de prognoses van het Centraal Planburau uit maart 2022 en de cijfers van de Nederlandse zorgautoriteit. We houden daarmee gelijke tred met de prijs-ontwikkelingen die in de meicirculaire zijn gepubliceerd. De bijstellingen zijn structureel cummulatief. De bijstellingen per jaar zijn als volgt: 2024: € 332.000 N, 2025: 581.000 N, 2026: € 992.000 N. De bijstelling is in 2026 hoger omdat het jaar nieuw aan de meerjarenraming is toegevoegd.

2. Reservering loonontwikkelingen *241 V*

Door de krapte op de arbeidsmarkt is het steeds lastiger om aan de juiste medewerkers te komen. Een arbeidsmarkttoelage is een middel dat we kunnen inzetten om potentiele medewerkers over de streep te trekken. Vanaf 2023 is hiervoor een budget opgenomen van € 100.000. Daarnaast is de reservering voor de loonontwikkelingen 2023 toegerekend aan de personeelslasten in de programma's. Voor de verwachte loonontwikkeling vanaf 2024 is structureel cummutalieve reservering opgenomen. De bijstellingen per jaar zijn als volgt: 2024: € 148.500 N, 2025: € 509.500 N, 2026: € 1.176.500 N. De bijstelling is in 2026 hoger omdat het jaar nieuw aan de meeerjarenraming is toegevoegd.

3. Beleidsvoornemens en moties uit perspectiefnota 2022 *153 V*

In deze nota zijn de beleidsvoornemens en moties uit de perspectiefnota 2022 toegerekend aan de inhoudelijke (deel)programma's. Voorbeelden hiervan zijn: Digitale transformatie (€ 114.000) en Advies- en Meldpunt verward (€ 30.000)

4. Rentelasten stijgen door hogere rente en het aantrekken van meer geldleningen *161 N*

De investeringen van de gemeente worden gefinancierd met eigen financieringsmiddelen en met vreemd vermogen. Na het opstellen van de jaarstukken zijn het meerjarig investeringsprogramma en de benodigde financieringsmiddelen geactualiseerd. Hierbij is rekening gehouden

met de realisatie van een nieuw MFC in Rhenen en met de aflossing van de leningen van het huidige Gastland. Uit de actualisatie blijkt dat er de komende jaren extra vreemd vermogen nodig is. Vooruitlopend daarop is in mei 20 miljoen aangetrokken waarvan 10 miljoen met een uitgestelde stortingsdatum. De snel stijgende rente is bij deze afweging meegenomen. De rente van de nieuw aangetrokken geldleningen bedraagt 1,70%. In de begroting was meerjarig gerekend met een rente van 0,40%. In deze rapportage zijn de rentelasten aanzienlijk hoger dan waarmee eerder rekening werd gehouden. De meerjarige toename van de rentelasten is als volgt: 2024: € 349.000 N, 2025: € 390.500 N, 2026: € 430.500 N. De rentelasten die samenhangen met het MFC Rhenen zijn verrekend met het projectbudget van € 700.000.

5. Doorbelasting rente op basis van het renteomslagpercentage *185 V*

De hogere rentelasten van het vreemd vermogen zorgen voor een hoger renteomslagpercentage. Het percentage voor 2023 bedraagt 1,44% (begroting 2022: 1,25%). Met het renteomslagpercentage zijn de centraal begrote rentelasten na aftrek van de rentebaten verdeeld over de (deel)programma's waar de investeringen betrekking op hebben. Het renteomslagpercentage 1,44% is ook gehanteerd voor de jaren 2024 tot en met 2026. Omdat het saldo van de rentelasten en rentebaten in die jaren afwijkt van 2023 ontstaat in die jaren een renteresultaat. Het gepresenteerde voordeel is administratief van aard omdat het een doorbelasting is van de werkelijke rentelasten en rentebaten. De meerjarige bedragen zijn als volgt: 2024: € 185.000 V, 2025: € 365.000 V, 2026: € 415.500 V.

6. Extra kwaliteitsimpuls door verschuivingen in de formatie *240 N*

Vanuit de organisatievisie is de ambitie om een extra kwaliteitsimpuls te realiseren binnen de organisatie en de werkdruk bij medewerkers te verminderen. Hiervoor is het aantal managers teruggebracht en is restformatie samengevoegd. De formatie is vooralsnog toegevoegd aan het flexteam. In de bedragen is verwachte hogere loonontwikkeling van 3,80% meegenomen.

7. Indexering eigen inkomsten *37 V*

De eigen inkomsten van de gemeente zijn met uitzondering van de OZB en de bestemmingsheffingen opgesteld op het niveau 2022. In deelprogramma 7.2 Overige dekkingsmiddelen is op totaalniveau rekening gehouden met de meerjarige verhoging van de inkomsten. De verhoging is gebaseerd op een gewogen gemiddelde van de verwachte loon- en prijsontwikkeling. Daarbij is rekening gehouden met een nacalculatie-effect van het lopende jaar. Door de hogere meerjarige loon en prijsinflatie nemen ook de eigen inkomsten van de gemeente toe. De bijstellingen per jaar zijn als volgt: 2024: € 65.500 V, 2025: € 92.000 V, 2026: 144.000 V. De bijstelling is in 2026 hoger omdat het jaar nieuw aan de meerjarenraming is toegevoegd.

8. Daling rentebaten *41 N*

De rentebaten zijn meerjarig gedaald. Enerzids heeft dit te maken met de aflossing van de hypotheken die in het verleden aan ambtenaren werden verstrekt. Door de realisatie van een nieuw MFC in Rhenen eindigt het contract met de huidige exploitant. Dit betekent dat de leningen die de gemeente in het verleden heeft verstrekt worden afgelost. Hierdoor vervallen de rentebaten. Meerjarig zijn de bedragen als volgt: 2024: € 61.000 N, 2025: € 58.000 N, 2026: € 58.000 N.

9. Uitkeringen gemeentefonds *2.924 V*

De uitkeringen uit het gemeentefonds zijn de grootste inkomstenbron van de gemeente. In deze rapportage is de doorwerking van de decembercirculaire 2021 verwerkt. Ook zijn de uitkomsten uit de meicirculaire 2022 in de financiële bijstelling meegenomen. Het gemeentefonds neemt de komende jaren sterk toe: 2023: 2.814.000 V, 2024: 3.012.000 V 2025: 4.160.000 V 2026: 2.281.000 V. Een deel van deze inkomsten is gereserveerd of als verrekening met bestaande budgetten opgenomen. He betreft vaak geld voor extra taken of bijstellingen in de uitvoering van bestaande taken. De komende jaren zijn de bedragen als volgt: 2023: € 61.000 N, 2024: € 56.000 N, 2025: € -23.000 N, 2026: € - 26.000 N. Een inhoudelijke toelichting op de meicirculaire volgt via een afzonderlijke informatienota.

10. Overige verschillen	*8 V*
Saldo van baten en lasten (A)	**2.974 V**
Mutaties reserves (B)	**0 N**
Geraamd resultaat (A+B)	**2.974 V**

Toelichting overige verschillen Programma 7

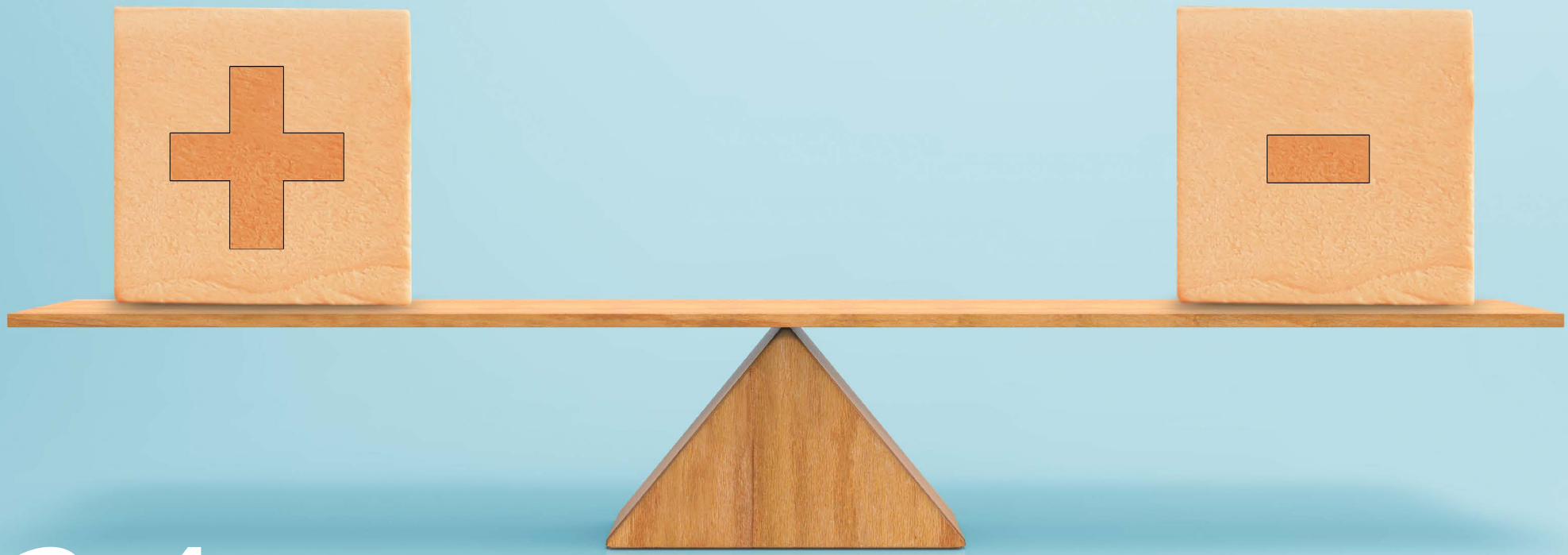

3.4 Geprognosticeerde balans 2022 -2026

Dit onderdeel is opgebouwd uit:

3.4.1 Inleiding
3.4.2 Balanspositie
3.4.3 Toelichting op de balanspositie

3.4.1 Inleiding

Een balans is een financieel overzicht van de bezittingen, het eigen vermogen en de schulden. Het geeft een beeld van de financiële positie op een bepaald moment en inzicht hoe de gemeente het bezit heeft gefinancierd. Dit geeft de raad inzicht in de ontwikkeling van de investeringen, de inzet van de reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. Met deze informatie kunnen ontwikkelingen vroegtijdig gesignaleerd worden. In de hierna geprognosticeerde balansen is de balans uit de jaarrekening 2021 als uitgangspunt genomen. De onderdelen waar actuele informatie over beschikbaar is zijn geactualiseerd. Voorbeelden hiervan zijn: vaste activa, reserves en voorzieningen en de langlopende schulden.

3.4.2 Balanspositie

Activa (x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	203	195	188	180	173	165
Materiële vaste activa	62.645	70.475	74.435	87.984	91.571	92.911
Financiële vaste activa	5.185	4.274	3.231	3.222	3.212	3.202
	68.033	**74.945**	**77.854**	**91.386**	**94.956**	**96.278**
Vlottende activa						
Voorraden	72	526	0	0	0	0
Uitzettingen (rentetypische looptijd van een jaar of minder)	10.856	8.483	5.298	5.298	5.298	5.298
Liquide middelen	410	410	410	410	410	410
Overlopende activa	2.852	2.852	2.852	2.852	2.852	2.852
	14.190	**12.271**	**8.560**	**8.560**	**8.560**	**8.560**
Totaal	**82.223**	**87.216**	**86.413**	**99.946**	**103.515**	**104.838**

Passiva (x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Vaste passiva						
Eigen vermogen	28.643	26.616	26.329	26.097	25.813	25.580
Voorzieningen	4.867	4.647	4.367	4.825	4.840	4.971
Vaste schulden (rentetypische looptijd van één jaar of langer)	41.210	49.058	46.259	57.499	60.873	62.927
	74.720	**80.321**	**76.955**	**88.421**	**91.526**	**93.478**
Vlottende passiva						
Netto-vlottende schulden (rentetypische looptijd korter dan één jaar)	3.084	3.084	5.647	7.714	8.178	7.549
Overlopende passiva	4.419	3.811	3.811	3.811	3.811	3.811
	7.503	**6.895**	**9.458**	**11.525**	**11.989**	**11.360**
Totaal	**82.223**	**87.216**	**86.413**	**99.946**	**103.515**	**104.838**

3.4.3 Toelichting op de balanspositie

Vaste activa

De vaste activa van de gemeente bestaat uit investeringen. Investeringen zijn uitgaven waarvan het economisch – of maatschappelijk nut zich over meerdere jaren uitstrekt. Investeringen worden geactiveerd op de balans en afgeschreven op basis van de economische levensduur van de investering. De kapitaallasten (rente en afschrijving) komen ten laste van de programma's en moeten worden gedekt binnen de baten en lasten van de programmabegroting. De boekwaarde van de vaste activa neemt die komende jaren toe met ruim € 28 miljoen. Die toename is voor 16 miljoen toe te schrijven aan de investering in een nieuw MFC in Rhenen. Daarnaast zorgen de jaarlijkse vervangingsinvesteringen voor een toename van de vaste activa. Voorbeelden hiervan zijn: riolering, wegen, gemeentelijke gebouwen, voertuigen en sportvelden. Bij de financiële activa is een daling te zien Dit komt door de aflossing van de leningen die voor het huidige Gastland zijn verstrekt. De aanzienlijke toename van de vaste activa (investeringen) vertaalt zich in een oplopende vaste schuld. Dit komt onder andere omdat de gemeente een financieringstekort heeft. In onderstaande tabel zijn de voorgenomen investeringen 2023 in beeld gebracht.

Voorgenomen investeringen		Nieuw krediet 2023	
	Naam/omschrijving investering	Bruto inv.	Bijdrage
176	Investeringen eben haezerschool	176	0
176	***Gebouwen***	***176***	***0***
550	Investeringen aanbiedstation	550	0
2.376	Voorbereidings- en uitvoeringskredieten riolering	2.376	0
2.926	***Riool en afval (met heffing)***	***2.926***	***0***
2.632	Netto investeringen wegen	2.632	0
22	Ombouw openbaar groen	22	0
22	Ombouw speelplaatsen	22	0
75	Jaarlijkse vervanging lichtmasten	75	0
169	Jaarlijkse vervanging armaturen	169	0
2.920	***Grond, weg en waterbouw (maatschapp.)***	***2.920***	***0***
108	Voertuigen en werkmaterieel Remmerden	108	0
108	***Vervoersmiddelen***	***108***	***0***
75	Digitalisering P&C cyclus	75	0
28	Jaarlijkse vervanging meubilair en aanschaf couverteermachine	28	0
103	***Inventaris***	***103***	***0***
6.233	**Totaal**	**6.233**	**0**

Een overzicht van de voorgenomen investeringen 2023 tot en met 2026 kunt u opvragen door op de link te drukken.

Voorgenomen investeringen 2023 tot en met 2026

Eigen vermogen

Het totaal van de bezittingen (totale activa) minus de schulden is het eigen vermogen. Het eigen vermogen is samengesteld uit de algemene reserve, bestemmingsreserves en het jaarrekeningresultaat. In onderstaande tabel is ook het jaarrekeningresultaat 2021 verwerkt. Het eigen vermogen neemt in de periode 2023 tot en met 2026 met € 1 miljoen af. Dit heeft te maken met het inzetten van de bestemmingsreserves voor de dekking van kapitaallasten. In deze situaties worden dus structurele lasten met incidentele middelen gedekt. Dit is de enige situatie waarbij dat is toegestaan

Eigen vermogen (x € 1.000)	saldo 01-01-2023	toe-voeging	onttrek-king	saldo 31-12-2023
1. Algemene reserve vrij besteedbaar	16.412	0	-12	16.401
2. Bestemmingsreserves				
a. Bestemmingsreserves (algemeen)	4.278	34	-92	4.220
b. Bruto methode reserves	5.926	58	-276	5.709
Totaal reserves	**26.616**	**92**	**-380**	**26.330**

Het gepresenteerde verloop van het eigen vermogen wijkt in 2022 af van de geprognosticeerde balans. Nadat de balans is opgesteld zijn er nog wijzigingen aangebracht in de reserve investeringen sociaal domein en de reserve budgetoverheveling van in totaal € 462.500. Dit resulteert is een nadelig rente-effect van bijna € 8.000.

Een verloopoverzicht per reserve over de jaren 2023-2026 kunt u opvragen door op de link drukken.

Verloopoverzicht per reserve 2023-2026

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen. Het is een reservering voor toekomstige uitgaven waarbij de hoogte en het tijdstip van de besteding goed ingeschat kan worden, maar waarvan de kosten in de tijd onregelmatig gespreid zijn. Ook worden voorzieningen gevormd vanwege risico's die op de balansdatum bestaan en die kunnen leiden tot verplichtingen en

verliezen waarvan de omvang onzeker is, maar redelijk is in te schatten. De omvang van de voorzieningen blijft de komende jaren vrijwel op hetzelfde niveau liggen.

Voorzieningen (x € 1.000)	saldo 01-01-2023	toe-voeging	onttrek-king	saldo 31-12-2023
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	558	0	0	558
Voorzieningen voor egalisatie van kosten	1.730	811	-1245	1.297
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	2.359	400	-246	2.513
Totaal voorzieningen	**4.647**	**1.211**	**-1.491**	**4.367**

Een verloopoverzicht per voorziening over de jare 2023-2026 kunt u opvragen door op de link te drukken.

Verloopoverzicht per voorziening 2023-2026

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer

De gemeente de vaste activa met eigen en vreemde financieringsmiddelen. Omdat de gemeente heeft een financieringstekort heeft zijn er geldleningen aangetrokken op de kapitaalmarkt aangetrokken. De omvang daarvan bedraagt op 1-1-2022 ruim € 41 miljoen. De komende jaren neemt de omvang van de leningen toe met ruim € 21 miljoen. Deze extra financieringsbehoefte is nodig om de voorgenomen investeringen te kunnen financieren. Zie hiervoor de toelichting bij de vaste activa. Ook zorgt de daling van de eigen financieringsmiddelen voor het aantrekken van extra geldleningen op de kapitaalmarkt.

Samenstelling leningenportefeuille (x 1.000)	1-1-2023	31-12-2023	Rente percentage	Einde looptijd
Lening 1	16.492	15.292	4,91%	2036
Lening 2			1,50%	2022
Lening 3	600	300	1,50%	2024
Lening 4	1.400	1.200	2,10%	2029
Lening 6	3.833	3.667	1,80%	2045
Lening 7	5.000	5.000	0,70%	2049
Lening 8	4.000	4.000	0,60%	2070
Lening 9	7.733	7.467	0,40%	2051
Lening 10	5.000	4.833	2,08%	2052
Lening 11	5.000	4.500	1,75%	2032
	49.058	**46.259**		

Een verloopoverzicht van de leningenportefeuille kunt u opvragen door op de link te drukken.

Verloopoverzicht leningenportefeuille 2023-2026

H4 ONTWIKKELING WOONLASTEN

4.1 Woonlasten

Inleiding

In deze paragraaf willen we u informeren over de woonlasten. Onder de woonlasten vallen de OZB, afval en riolering. De komende jaren zullen de ontwikkelingen bij afval en riolering in het teken staan van de ambities uit het afval- en grondstoffenbeleid en de uitvoering van het nog vast te stellen Waterrioolplan. Bij deze ontwikkelingen willen we nadrukkelijk het nieuwe coalitieakkoord en het nieuwe bestuursprogramma betrekken. In deze paragraaf is daarom een indicatief beeld over de verwachte ontwikkeling van de woonlasten opgenomen. Verder gaan we inhoudelijk kort in op het afval- en grondstoffenbeleid en het Waterrioolplan.

Ontwikkeling woonlasten

In onderstaande tabel geven we een globaal beeld van de woonlasten 2023-2026. Hierbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

a. De OZB is verhoogd met het gewogen inflatiepercentage 2023 inclusief het effect van de nacalculatie 2022. Ook is rekening gehouden met de waardeontwikkeling in de periode 1-1-2021 en 1-1-2022.
b. Bij de bestemmingsheffingen is de prijsontwikkeling meegenomen die door het Centraal Planbureau in maart 2022 zijn gepubliceerd. Ook zijn de lagere overheadpercentages toe gerekend. Nadere informatie hierover kunt u terugvinden in het onderdeel uitgangspunten vanaf pagina 40.
c. Bij afval is voor de hoogte van de verwerkingskosten aangesloten bij de ingezamelde hoeveelheden ultimo 2021. Bij de riolering is aangesloten bij het geldende vGRP+.

De woonlasten ontwikkelen zich bij de hierboven genoemde de komende jaren als volgt:

in €	2021	2022	2023	2024	2025
afvalstoffenheffing	306,00	329,00	349,72	348,82	351,30
rioolheffing	172,50	175,75	186,06	190,26	197,74
OZB	390,69	381,47	387,92	394,48	401,14
compensatie woonlastenstijging		-12,50			
totaal woonlasten	**869,19**	**873,72**	**933,07**	**933,56**	**950,18**
stijging t.o.v. voorgaand jaar		*0,52%*	*5,72%*	*1,07%*	*1,78%*

• Bij de rioolheffing is de grondslag voor het gebruikersdeel aangepast van 125m³ naar 100 m² zodat we aansluiten bij de Atlas Lokale Lasten van het COELO. Dit zorgt voor een betere vergelijking met overige gemeenten.

Bij het gepresenteerde beeld zijn de nodige voorbehouden te maken:

a. De effecten van het waterrioolplan (WRP) zijn niet meegenomen. Hierover verwachten we meer duidelijkheid te hebben bij het opstellen van de belastingverordening 2023. De verwachting is dat het WRP in het najaar zal worden vastgesteld.
b. Het afval- en grondstoffenbeleid fase 1 gaat uit van verdere daling van de hoeveelheid restafval van 140 kilo eind 2021 naar 100 kilo. De verdere daling is nog niet ingerekend omdat we eerst de resultaten van een volledig jaar wilden analyseren. Hierover bent u recent geïnformeerd.
c. Voor de verwerkingskosten is aangesloten bij het beeld van 2022. Een stijging van de verwerkingskosten is aannemelijk door bijvoorbeeld de stijgende energiekosten. In dit stadium is de ontwikkeling van de verwerkingskosten nog onzeker. Dit geldt ook voor de verwachte meerjarige ontwikkeling van de opbrengsten van de gescheiden afvalstromen.
d. De uitrol van fase 2 en 3 is mede afhankelijk van de resultaten uit fase 1. Verder moet er nog onderzoek plaatsvinden naar de meest gewenste richting om de ambities uit het afval-en grondstoffenbeleid te kunnen realiseren. Dit is afhankelijk van de (technische) mogelijkheden, bestuurlijke keuzes en de investeringen in de maatregelen.

Gelet op de hiervoor genoemde voorbehouden zullen we niet eerder dan bij de begroting 2023 een geactualiseerd beeld schetsen van de woonlasten. Een nadere aanscherping volgt bij de belastingverordening 2023. In het licht van de ambities en onzekerheden is het gewenst om de middelen die in de reserve bestemmingsheffingen zitten en mogelijke toekomstige voordelen niet volledig in te zetten voor een eventuele woonlastendemping. Het is belangrijk om de komende periode eerst te werken aan een zo actueel en volledig mogelijk beeld van de ontwikkelingen en de consequenties ervan voor de financiën.

Afval en grondstoffenbeleid

Waarom afval scheiden?

Afval scheiden is belangrijk voor het milieu. Als je geen afval zou scheiden dan wordt al het afval verbrand. Tijdens het verbrandingsproces komt CO2 vrij wat bijdraagt aan het broeikaseffect. Door het afval te scheiden kunnen recycleerbare materialen eruit gehaald worden om er nieuwe producten van te maken of spullen te hergebruiken. Hiermee draagt het scheiden van afval bij aan de pijler circulaire economie van onze duurzaamheidsopgave.

Voordelen van afval scheiden

a. Minder verbranden van restafval waardoor en minder CO2 uitstoot is
b. Besparing van grondstoffen
c. Beperkt kostenstijgingen voor onze inwoners

Planperiode 2020-2030

Voor 2021 was de ambitie om te komen tot 75% bronscheiding en 100 kilogram restafval per inwoner. Eind 2021 staat de teller op 140 kilogram restafval per inwoner en een bronscheidingspercentage van 72%. Vanaf 2022 dient het bronscheidingspercentage jaarlijks met 3,75% toe te nemen, tot 90% in 2025. In 2030 is het doel 30 kilogram restafval per inwoner. De aanpassingen in de inzamelstructuur worden in drie fasen uitgevoerd.

a. Fase 1

Gericht op terugbrengen van het restafval naar 100 kilogram per inwoner. De maatregelen richten zich op het verlagen van de service. In de begrotingen 2022 en 2023 (en het meerjarenperspectief) zijn de kosten van de maatregelen en de opbrengsten van de gescheiden afvalstromen verwerkt op het inzamelniveau van eind 2021. De effecten van een daling van de hoeveelheid restafval van 140 naar 100 kilogram (lagere verwerkingskosten restafval, hogere kosten en opbrengsten verwerking gescheiden afvalstromen) en eventuele kosten van aanvullende maatregelen om tot de verlaging te komen zijn nog niet berekend en verwerkt in de begroting.

b. Fase 2

Gericht op terugbrengen van het restafval naar 50 kg per inwoner. De maatregelen richten zich op een ander inzamelsysteem, zoals omgekeerd inzamelen of gedifferentieerd tarief. Het onderzoek hiernaar moet nog starten. De financiële consequenties hiervan zijn in dit stadium nog onvoldoende duidelijk en vragen om bestuurlijke keuzes.

c. Fase 3

Gericht op terugbrengen van het restafval naar 30 kg per inwoner. De laatste stap richt zich op een vorm van nascheiden. Het onderzoek hiernaar moet nog starten en is mede afhankelijk van technische ontwikkelingen en voldoende verwerkingscapaciteit. Op dit moment is alleen de nascheiding van PMD mogelijk. Ook de financiële consequenties hiervan zijn nog onvoldoende duidelijk en vragen om bestuurlijke keuzes.

Waterrioolplan 2023-2027

Goede riolering is nodig voor de bescherming van de volksgezondheid, voor het milieu en voor het tegengaan van wateroverlast. Het is hierdoor een belangrijk onderdeel van de leefomgeving.
Als gemeente hebben we de wettelijke verplichting en taak om voor de riolering en het stedelijk water te zorgen. We hebben een wettelijke zorgplicht voor stedelijk afvalwater, voor afvloeiend hemelwater en voor grondwatermaatregelen. Hoe de gemeente invulling geeft aan de wettelijke taken staat beschreven in een rioolplan, dat iedere 5 jaar moet worden vastgesteld door de raad. Het geldende vGRP+ (verbreed gemeentelijk rioleringsplan plus) had als uitgangspunten: voldoen aan de wettelijke watertaken, waarmaken afkoppelambitie en integrale uitvoering door werk-met-werk de realiseren.

Inmiddels moeten we rekening houden met de klimaatadaptatie. Dit leidt tot extra werkzaamheden in de waterketen. Er is een klimaatanalyse uitgevoerd, welke de basis is geweest voor het beleidsplan ruimtelijke adaptatie (RAP). Een deel van de beleidskeuzes wordt verder uitgewerkt in het Waterrioolplan. Aanvullend op de uitgangspunten van het vGRP+ houdt het Waterrioolplan rekening met het meenemen van ruimtelijke adaptatie in ruimtelijke ontwikkelingen, waterberging en bufferen en het stimuleren inwoners om eigen percelen klimaat adaptief in te richten.

In het Waterrioolplan 2023-2027 wordt berekend wat de rioolheffing zou moeten zijn om over een periode van 70 jaar benodigde/geraamde uitgaven te kunnen dekken. De verwachting is dat de rioolheffing de komende jaren stapsgewijs zal moeten stijgen om zowel de werkzaamheden aan de riolering als de stijging van de kosten op te kunnen vangen. Over de consequenties hiervan voor de woonlasten zullen we u informeren zodra daarover meer bekend is.

JANSEN
D&M
FASHION
SCAPI
ZEEMAN
EASTBORN
Beek Bedden
auping
5-ZSL-43
TP-PD-54
B-TN
FP-83

H5 ONTWIKKELINGEN

Overige ontwikkelingen

Nieuwe financieringssystematiek Rijk-Gemeenten in 2026

Tussen het Rijk en gemeenten wordt gesproken over een stabiele nieuwe of aangepaste financieringssystematiek vanaf 2026. In het coalitieakkoord was deze nieuwe financieringssystematiek al aangekondigd. De verruiming van het lokale belastinggebied is daarbij een van de mogelijkheden is. Hierbij worden in ieder geval ook alternatieven voor de onroerendezaakbelasting voor gemeenten betrokken. Ondanks dat de afgelopen jaren veel taken zijn gedecentraliseerd naar gemeenten, zijn zij nog altijd voor het overgrote deel van hun inkomsten afhankelijk van de Rijksoverheid. Gemeenten hebben daarom slechts zeer beperkt de mogelijkheid om de belastingheffing aan te passen op basis van bijvoorbeeld het voorzieningenniveau in de gemeente.

Gemeenteraadsleden betrekken bij nieuwe financiering vanaf 2026

De Tweede Kamer wil dat gemeenteraadsleden worden betrokken bij het opstellen en uitwerken van het nieuwe financieringssysteem voor gemeenten. In de contourennota, die voor het zomerreces van de Tweede Kamer verschijnt, moet komen te staan hoe het Rijk de gemeenteraadsleden betrekt bij het opstellen en uitwerken van het nieuwe financieringssysteem.

Onderzoek naar solidariteitsfonds gemeenten

De Tweede Kamer wil een stabiele financiering is voor gemeenten om continuïteit in de dienstverlening aan inwoners te kunnen leveren. Een incidentele grote financiële tegenvaller kan deze stabiliteit onderuit halen en de begroting van gemeenten jarenlang onder druk zetten. Een artikel 12 status is in zulke gevallen niet altijd wenselijk. De tweede kamer heeft in de vorm van een motie gevraagd om een onderzoek naar de wenselijkheid van een nood- of solidariteitsfonds. Op dit fonds zou door decentrale overheden, onder voorwaarden, een incidenteel beroep gedaan kunnen worden. Het onderzoek naar de wenselijkheid van zo'n solidariteitsfonds zou deel moeten uitmaken van de uitwerking van de toekomstige financiering van gemeenten.

Rechtmatigheidsverantwoording per verslagjaar 2023

Recent is het wetsvoorstel versterking decentrale rekenkamers door de Tweede Kamer met een ruime meerderheid aangenomen. De rechtmatigheidsverantwoording was onderdeel van dat wetsvoorstel. Dit is een belangrijke mijlpaal op weg naar de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. De Eerste Kamer moet hier ook nog over spreken en vervolgens over stemmen. De verwachting is echter dat de Eerste Kamer geen problemen zal hebben met dit wetsvoorstel. Wel moet de onderliggende regelgeving nog worden aangepast.
Het heeft relatief lang geduurd voordat het wetsvoorstel kon worden behandeld. Om de nodige vervolgstappen zorgvuldig te kunnen zetten, is besloten om de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording in te laten gaan met ingang van het verslagjaar 2023. De jaarrekening voor het verslagjaar 2023 wordt in het kalenderjaar 2024 vastgesteld. Eerder was de intentie om de rechtmatigheidsverantwoording door het College aan de Raad per verslagjaar 2022 in te voeren. Dat is nu dus een jaar later geworden.

Aantal specifieke uitkeringen explodeert

Het aantal specifieke uitkeringen is de laatste jaren fors toegenomen. De verantwoordingslast voor de gemeenten stijgt daarin mee. Begin deze eeuw waren er vele honderden specifieke uitkeringen. In die tijd was het bedrag dat gemoeid was met al deze specifieke uitkeringen, groter dan het bedrag dat gemeenten uit het gemeentefonds ontvingen. Begin 2000 is door de commissie Brinkman een onderzoek gedaan. Het aantal specifieke uitkeringen zou teruggebracht kunnen worden van 155 naar 22. Dat kon door specifieke uitkeringen samen te voegen in een gebundelde doeluitkering, of door kleinere bedragen over te hevelen naar het gemeentefonds in de vorm van decentralisatie-uitkeringen. Hierdoor zou de uitkeringslasten voor gemeenten aanzienlijk worden teruggebracht. In plaats van verantwoording afleggen over elke specifieke uitkering afzonderlijk, kon dat via de zogeheten 'Sisa-verklaring' bij de jaarstukken gedaan worden. Met één accountantsverklaring aangeven dat de besteding van alle specifieke uitkeringen rechtmatig was.

De afgelopen jaren zien we echter weer een behoorlijke stijging van het aantal specifieke uitkeringen. Hadden we er in 2010 ongeveer 65 specifieke uitkeringen; 10 jaar later is dat opgelopen naar 99 stuks en in 2021 zijn er 131 specifieke uitkeringen met een totaalbedrag van € 13,5 miljard. En ook al geldt de Sisa-verklaring nog steeds, de werklast voor gemeenten en voor de accountant zijn sterk toegenomen. De verwachting is niet dat dit de komende jaren anders gaat zijn.

gemeente Rhenen